MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLÍTICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any V. Núm. 234 - Barcelona, dijous, 27 de juliol de 1933

El regidor Sr. Ventalló ha escrit que mentre la ciutat estigui en mans de polítics, pot renunciar a tota esperança.

Els polítics de l'Ajuntament de Barcelona són de l'Esquerra, de la Lliga i lerrouxistes.

CEDITANY A LA BIBLIOTECA

LA CONFERENCIA D'AMADEU HURTADO

El moment actual del problema religiós

La conferència d'Amadeu Hurtado sobre la qüestió religiosa emplena un buit que fins ara s'havia produït en el pensament polític de la República. Tothom fins ara s'havia preocupat de no tocar el fons del problema. Era més fàcil, per als uns, d'explotar-lo com a bandera sentimental. Per als altres, de donar-lo com a no existent, en nom de cert ingenu anticlericalisme que, tret d'Espanya, no es porta enlloc. La mandra i la incivilitat, defectes característics del Pirineu en avall, s'havien conjurat a favor d'una posició i d'una altra. Però cap anàlisi no sustentava les paraules poc profundes dels uns i dels altres.

El Sr. Hurtado en la seva conferència sobre la qüestió religiosa

Adhuc el nom de «problema religiós» ajuda a no entendre l'índole del litigi. Sembla com si estigués en joc la veritat o la falsedat d'una religió positiva; i no hi ha res d'això. Les religions són veritables per a tots aquells que hi tenen fe, i respectables per a la resta de les persones, llevat en allò que fossin incompatibles amb la simple moral humana. Per exemple, els sacrificis humans. Llevat d'això, cap poder temporal no té dret d'immiscuir-se en qüestions de consciència. Quant a la República espanyola, hi ha la Constitució que ho reconeix en el sentit que hem explicat.

Però si, deixant de banda el concepte pur de la religió (i en el nostre cas, de la catòlica, apostòlica i romana), passem al concepte històric, la cosa presenta un altre aspecte. Moltes vegades l'Església, no com a tal, sinó com a puixança temporal, ha tingut un paper polític. Els seus dignataris s'han mogut dins l'esfera temporal. També el poder temporal ha cobejat tenir sota la seva mà l'enorme influència de l'Església damunt l'espiritual, com a via de govern. D'ací han nascut fórmules conegudes amb el nom de cèsaro-papistes, la conveniència o la inconveniència de les quals en determinat moment històric no analitzarem, i àdhuc, d'una manera provisional, concediríem que eren d'una certa eficàcia. Però que és innegable que posaven el tresor espiritual de l'Església al servei de finalitats merament temporals i polítiques.

El resultat fou, com sap tothom, la creació d'unes jerarquies eclesiàstiques, les quals, des del més ínfim vicari fins als pontífexs de Roma, vivien més amatents a consolidar una pompa externa que els fes influents dintre els negocis del segle, que no pas a conrear, dirigir i sublimar la vida interior dels fidels, empresa més santa, però pobra i minsa als ulls del món, i, sobretot, que no menava a tenir tractes amb els puixants de la terra. Crist entrava amanillat als palaus de Pilats i d'Herodes. Convenia, al contrari, trobar les maneres de fer-se convidar als banquets dels Pilats i dels Herodes, i posar, si calia, l'esperit de la religió en segon i tercer terme. Pilats i Herodes, en canvi, toleraven tot allò que fos pompa externa. «Això impressiona el poble i, al fons del fons, inculca el respecte a l'autoritat», es deien. I, amablement, trametien, per honorar l'acte, escamots de soldats: aquells mateixos, si a mà ve, del peu de la Creu o del Sepulcre.

* * *

Una de les creences més plenes de sentit del cristianisme, és la que considera com un do, un favor de Déu, les persecucions. No hi ha dubte que el segle XIX afinà i elevà l'esperit de l'Església catòlica i féu néixer dins la consciència dels seus homes el desig de separar-se dels negocis de la política temporal, encara que aquesta, per reduir llurs ànimes, disfressés aquest jou d'una submissió filial i d'una protecció decidida. Les teories catòliques d'independència mútua de l'Església i l'Estat són d'aleshores.

Espanya, reculada en tots els costums polítics, fou una excepció. Durant la proppassada monarquia, era l'única reminiscència de l'anacrònic cèsaro-papisme. Això explica la feblesa dels sentiments veritablement religiosos i aquell vertigen d'ostentació externa, que proporcionà a moltes de les manifestacions del culte catòlic espanyol la trista honor de servir per a reclam turístic, com a cosa espectacular, particularment xocant i divertida. Una hipertròfia dels músculs amagava una atròfia del cor. L'organisme era aparatós i exhaust.

Però Catalunya, creient, en aquest endemig, sofria una intensa crisi espiritual. La seva posició de protesta contra un esclavatge polític li donà avinentesa per conèixer clarament com més d'un pastor d'ànimes, desertant del deure, es mostrava amb el caràcter de servent de l'Estat opressor. Llavors aprengué a discernir entre la religió i la política, i entre els bons i els mals eclesiàstics. Vingué després, de Roma aquest cop, un novell escàndol: la prohibició del català al temple. Dins ell hi havia cuinat Msr. Tedeschini, encara nunci a Madrid. Llavors Catalunya veié com els contactes amb el poder temporal corrompen fins les més altes jerarquies. i dins la consciència dels clergues catalans, seguits dels fidels, es formà un desig d'arribar a un estat de coses que tallés per a sempre més l'ocasió per a tals vergonyes.

Hi havia a casa nostra una Església republicana — no pas que volgués barrejar-se dins els afers d'una política determinada; però que comprenia la necessitat de veure ensorrat un règim corromput i corruptor.

* * *

Els antics eclesiàstics cèsaro-papistes encara hi són; les inspiracions del cardenal Segura, d'aquell home que en el moment de la proclamació de la República tingué l'acudit de publicar una pastoral on es deia que Alfons XIII havia estat un gran defensor de l'Església, frase que no tenia altra utilitat que de posar enfront l'Església i la República i d'encendre encara més els esperits en un moment que calia apaivagar-los; les inspiracions del cardenal Segura, diem, continuen, així com les seves intrigues, per Roma.

Enfront d'això, el clergat essencialment catòlic té el seu programa, que no és pas d'agitació. Que, més aviat, sap que de bona part dels excessos que s'hagin pogut cometre contra la llibertat religiosa, en té la culpa la posició i les aliances del sector cesarista. I que espera que un cop hagin callat les passions desfermades, la justícia es restablirà d'una manera automàtica. Car té confiança en Déu i en la seva veritat, i no ho espera tot d'un ceptre i d'un sabre, o de la pistola d'un conspirador.

Però aquest criteri tan cristià té l'inconvenient de no servir per moure demagògia. Certs partits polítics que viuen d'afalagar les dretes, troben aquesta doctrina ben poc interessant. Predicar la separació de l'Església i l'Estat? I ara! No farien ni un trist vot.

I, llavors, cerquen l'aplaudiment dels amics del cardenal Segura i es llencen follament a una campanya adreçada sobretot a les dones, que ells creuen poc instruïdes políticament, i sense matisos i sense pensament, les volen atiar contra la República i la llibertat.

I contra Catalunya. Per molt que es diguin Lliga Catalana, estan al costat dels jerarques que amb llurs intrigues, moguts per un odi polític, manats per un dictador, rient-se de la veritat i de la pietat, treballaren tant fins aconseguir que el Vaticà decretés aquelles famoses i escandaloses mesures contra la llengua catalana. Mesures arbitràries que ofengueren tots els creients catalans i, després, totes les ànimes piadoses i amigues de la justícia.

A la pàgina 2: «El Palio» de Siena **La prova esportiva més antiga d'Europa**, per Miquel Capdevila.

A la pàgina 3: L'autonomia i la justícia **Don Jovino derrotat**, per E. G.

A la pàgina 6: Curiositats bibliogràfiques. **La primera edició de «L'Atlàntida»**, per J. M. Miquel i Vergés.

MIRADOR INDISCRET

S'ha acabat la tranquilitat

Ronald Colman, el famós actor cinematogràfic, corre aquests dies, fugint de la gent, per la nostra Costa Brava. L'acompanya el jove actor anglès Frank Lawton.

Enamorat de Sitges, Ronald Colman anà a estatjar-se al Terramar Palace. La consigna contra els inoportuns i admiradors era rigorosíssima, i Colman visqué uns dies tranquil. Però una tarda se li ocorregué visitar la piscina...

Les xicotes, amb la Solita Salgado al front, li varen caure al damunt com mosques.

Colman, molt correcte, se'n desféu com va poder. Totes tingueren promesa de fotografia i autògraf.

—No em mouré pas més dels volts de Terramar — pensà ell.

Sí, sí... L'endemà, les admiradores acudien en processó a l'Hotel.

Ronald Colman féu les maletes. Digué que marxava a Niça. La veritat és que va anar a S'Agaró.

Unes que feren tard

La tarda del dia en què Ronald Colman marxà de Sitges, es presentaren al Terramar Palace cinc senyoretes preguntant per ell.

—Ja és fora.

—Ja és fora?

—Se n'ha anat aquest matí. Se n'ha anat per culpa de vostès.

—Per culpa nostra?

—De vostès o de les seves companyes de la piscina...

—Però si nosaltres som de Vilanova!

Popularitat, tens nom de dona!

Ronald Colman va sopar un vespre a can Soler de la Barceloneta.

Estava content; passava desapercebut.

Es posà en mànegues de camisa. Reclamà beure en porró.

Al defora, sopava Joan de Landa. La quitxalla de la Barceloneta el rodejava...

Va circular, però, al cap d'una estona, que Ronald Colman es trobava allí.

La quitxalla s'agrupà, encuriosida, a la porta del restaurant.

Joan de Landa restà sol.

Uns llocs per poc...

La sortida de can Soler fou quelcom inexplicable. La quitxalla rodejava, cridant, el cèlebre actor del llenç.

—Colman! Colman!

Colman estava nerviós.

—Fins la quitxalla! A Andalusia, ningú no s'adonava de mi!

—Allí, senyor Colman—li observà algú—, no van al cine ni els grans. Ací, hi van fins els petits.

Un Colman envellit

En una llotja del Moulin Rouge, dues artistes — Marina Fons i Manolita Serès — feren pagar a Ronald Colman una ampolla de xampany.

—Ets molt gentil — li digueren. Sense les ulleres, t'assemblaries molt a Ronald Colman. Es clar que tu ets de més edat...

Colman preferí sentir-se dir vell que ésser identificat.

—També ets nordamericà?

—No; sóc italià — respongué Colman posant en ús unes poques paraules italianes i espanyoles que sap.

—Ja m'ho semblava, per l'accent — féu la Serès.

Quin país!

Una de les coses que més li cridà l'atenció, a Ronald Colman, fou el ferrocarril aeri de Montjuïc a la Barceloneta.

—Aquest transbordador — preguntà — només transporta passatgers?

—Només.

—Així, ha estat construït per a esbarjo de la gent.

—En efecte.

—Així — insistí — els barcelonins munten torres metàlliques com aquestes únicament per a una finalitat d'esplai?

—Tal com ho veu. No ens privem de res.

—*Well, well, Barcelona!*

Aquesta era la seva exclamació constant.

A tot arreu couen faves

Passejant per la Porta de la Pau, Ronald Colman es deturà, igual que molts altres transeünts, a contemplar un carro, carregat a més no poder, als cavalls del qual els era impossible seguir endavant.

El carreter renegava com un desespererat, però ni els renecs ni la vara reeixien a fer donar un sol pas als pobres animals.

Calgué recórrer a un tractor...

Avergonyit d'aquell espectacle, un dels acompanyants de Ronald Colman es lamentà:

—Això només passa ací!.

—També a Nordamèrica, també! — observà vivament Colman.

Un detall: Ronald Colman és anglès.

De Hollywood... a les Rambles

Les Rambles! Ronald Colman trobava les Rambles delicioses.

Una tarda s'aventurà a passar-hi a peu. El barret fins els ulls. Ulleres negres.

—No crec que m'amoïnin — pensà.

Estigué de sort. Ningú no es fixà en ell. Es a dir, sí.

Un fotògraf ambulant el retratà. Molt cerimoniós, treient-se el barret, li donà la corresponent targa: *Usted ha sido filmado.*

Colman se la féu traduir...

Encara riu.

Teatre i cinema

Abans de treballar al cinema, Ronald Colman actuà durant molt temps al teatre.

Tornarà a l'escena?

Qui sap! No seria gens estrany. Colman sent, interiorment, un veritable menyspreu per la mercantilització de què ha estat objecte el setè art. D'altra banda, adora el teatre.

—Creieu millor el teatre que el cine? — li preguntà el nostre company Tomàs.

—Sí. Jo crec que és millor.

Ací, però, no anà a cap teatre ni a cap cinema.

En matèria d'espectacles, preguntà el primer dia si hi havia algun circ eqüestre.

Desitjaria veure'n, sobretot, un d'ambulant.

Poca categoria

Ronald Colman presencià a Barcelona la cursa de braus en la qual torejaren els dos germans Bienvenida.

Ocupava, amb uns amics, unes contrabarreres.

Davant d'ell, a barrera, dues conegudes belleses — la Milagritos i l'Amparito — el contemplaven amb insistència.

—*Diría que es él.*

—*Se le parece mucho, muchísimo.*

—*¿Tú crees que puede serlo?*

—*¡Mujer, estaría en barrera!*

Obeir, cobrar, i prou

Un dia d'aquests els ordenances de la Generalitat anaren a trobar el cap del Cerimonial senyor Rubí per tal de demanar-li un reglament on constessin clarament llurs drets i deures.

— No cal — va fer l'èmul del senyor Ribé —. El vostre dret és cobrar a fi de més i el vostre deure obeir tot allò que jo ordeni.

— Però, senyor Rubí — va fer l'ordenança del despatx del Conseller de Cultura —, és que a mi l'altre dia se'm va manar que portés a una senyoreta de Sant Andreu una capsa amb unes sabates.

— I a mi, una mecanògrafa de dalt va manar-me que anés a cercar una faixa que tenia a adobar a una botiga de la Rambla de Catalunya — va fer un segon.

— Jo em passo el dia portant cartetes — afegí un tercer.

El senyor Rubí va treure-se'ls de sobre com va poder.

Però el fet innegable és que els ordenances reben encàrrecs impropis.

Ordenances

Dimarts de la setmana passada a les 5 de la tarda el senyor Miquel Badia va fer les seves sensacionals declaracions a la Premsa, que tant rebombori han produït a l'interior del partit que regeix els destins de Catalunya.

Per la seva significació acusada en el si del Govern, els periodistes, al cap de vint-i-sis hores d'haver estat fetes públiques, intentaren saber el concepte que les dites manifstacions havien causat al Conseller de Governació. El senyor Selves va respondre:

— No les he llegides, encara.

Com que el senyor Selves sortia al cap d'un parell d'hores cap a Madrid, el redactor de *La Veu* va encabir dins d'un sobre en que es llegia: «Urgent. Perquè pugui distreure's durant el viatge», els retalls d'uns quants diaris que inserien les declaracions esmentades.

Com a nota aclaratòria, cal consignar que els únics diaris de Barcelona que havien silenciat les manifestacions del cap dels Escamots foren *La Vanguardia* i *El Noticiero Universal*, que, com es recordarà són els clàssics del Conseller de Governació.

L'APOTEOSI DE HITLER

(c) Ministerio de Cultura 2006

Una nova plantilla

En la penya tantes de vegades ací alludida, de l'E. R. de Ç., que a l'estiu es forma al jardí de l'Ateneu Barcelonès, es parlava l'altre dia del sou dels diputats de la Generalitat.

—I quan s'acabi el mandat, què, si per aquelles coses es perden les eleccions?—féu un assistent a un dels tres diputats rabassaires que, entre d'altres, invariablement sempre hi concorren.

—Deixeu donar temps al temps—respongué l'alludit—. Abans d'acabar el mandat, ja farem que el Parlament prengui l'acord de declarar intangible i vitalici el sou dels diputats.

Tot sigui en bé de la beneficència

Mentre tothom, per la premsa i per la ràdio, llegeix i escolta cada dia la veu angoixosa dels hospitals demanant l'ajut necessari a la seva obra benèfica, els habitants del Poble Nou encara no saben per què l'actual director d'Assistència Municipal, senyor Roc Boronat, molt sovint, a totes les hores del dia i de la nit — sobretot a altes hores de la nit —, té un automòbil municipal, amb el seu corresponent xofer, davant la casa del pis on habita.

—Es que el bon home deu anar molt cansat de tant de treballar a profit, naturalment, de l'augment de les subscripcions benèfiques —comentava un vei tot fent un paternal somriure de conill que enamorava per la seva perfecta imitació.

Modèstia d'artista

A l'enterrament del tenor Vinyes es trobaven el violinista Costa i el pianista Gibert-Camins.

Anaven fent via en la comitiva amb aquell desordre propi d'aquestes cerimònies i es trobaren al bell costat del tenor Vendrell.

—Apa, Vendrell — féu Gibert-Camins —. El dia que us morireu també us haurem de fer un enterrament així de solemne.

—No tant—respongué Vendrell amb tota la serietat del món—. Segurament serà un xic més modestet.

Actes i actes

Deu fer cosa de dotze o quinze dies, a la nit, el conegut màrtir del catalanisme revolucionari Jaume Comte, es trobava passejant per la Rambla amb un grup d'amics.

Amb això va passar, acompanyat d'una senyora, Josep Fontbernat (aquell que sembla que s'hagi menjat els «Cent Homes», puix que d'aquests no se'n sap ja res i ell, en canvi, ha augmentat de volum d'ençà que és diputat), el qual saludà així:

—Adéu, Comte.

Comte contestà:

—Adéu, amb la companyia.

Fontbernat s'allunyà tot confús, mentre Comte deia als amics amb qui anava:

—Jo no tinc cap acta de diputat, però ara he fet un acte d'educació.

"Tots nosaltres ja sabem..."

En la conferència que, en commemoració del Centenari de la Renaixença, donà el nostre col·laborador Josep Artís al Casal Icària del Poble Nou, sobre *Josep Robrenyo, autor i comediant* (conferència, per cert, que perfila com encara ningú no ho havia fet, la personalitat i la valor indubtable d'aquell pròdig autor català de la decadència), el conferenciant alludí la mort tràgica del seu biografiat però sense entrar-hi en detalls.

Miquel Cliviller, de l'Associació del Teatre Selecte, acabat l'acte, digué a l'Artís que ell creia que fóra interessant d'estendre's més sobre el fet del traspàs de Robrenyo.

—No — digué l'Artís —. Per què? Tots nosaltres ja sabem aquest fet de la seva mort.

—Perdoneu — replicà Cliviller —. Aquest «tots nosaltres ja sabem» de què tant d'ús fan els conferenciants, és una gentilesa per a l'auditori. Però en el noranta per cent de casos, no és exacta. Precisament el president d'aquesta entitat, el senyor Mateu, aquí present, em preguntava ara com ocorregué la mort tràgica del vostre estudiat autor.

L'alludit Mateu s'envermellí tot en trobar-se descobert que ell, president, no figurava en el «tots nosaltres ja sabem» que àdhuc comprenia el conserge.

EL "PALIO" DE SIENA

La prova esportiva més antiga d'Europa

Els dies 2 de juliol, festa de la Visitació de la Mare de Déu i 16 d'agost, endemà de l'Assumpció, es celebra a la ciutat de Siena la desfilada i la cursa de cavalls sense sella anomenades *Palio*, per l'oriflama o banderola que és lliurada al vencedor de la cursa.

Aquesta prova esportiva és la més antiga i, segurament, la més vistosa d'Europa, ja que té el seu origen a l'Edat mitjana i es desenrotlla al «Campo» de Siena, que és una de les places més artístiques i més suggeridores d'Itàlia.

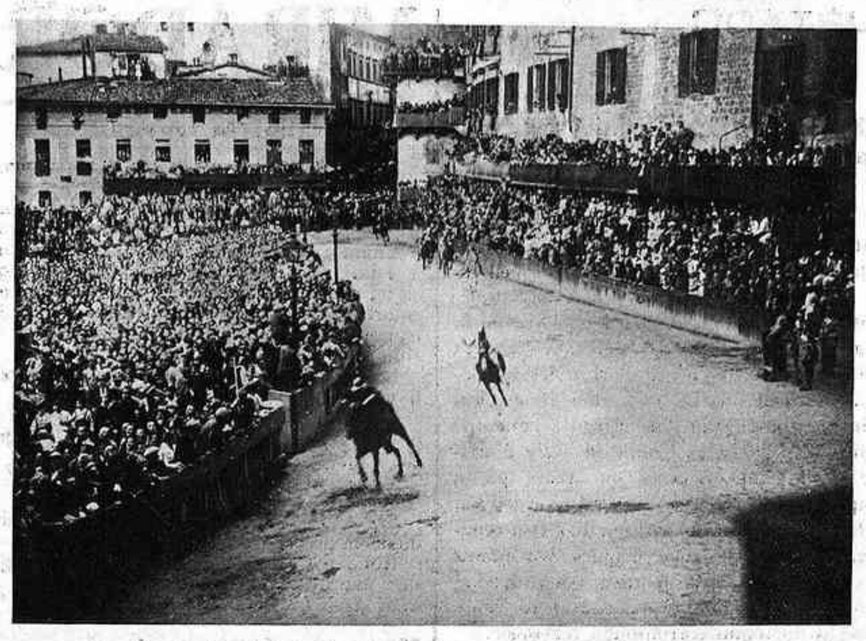

El «Campo» de Siena mentre s'hi disputa el «Palio»

Per a compendre l'esbojarrada passió que la cursa provoca entre els sienesos, la viva curiositat que desperta entre els amants de l'esport i el creixent interès que suscita entre els estudiosos del passat, cal recordar la topografia de Siena, la qual explica una història plena de grandeses ennoblidores i malaguanyades, d'art esplendorós i refinadíssim i de rivalitats suïcides i absurdes.

En una de les contrades més formoses de la Toscana s'aixeca un tossal en forma d'Y grega, entre els braços del qual s'obren barrancades profundes.

Aquest tossal fou convertit pels etuscos i pels romans en centre i fortalesa per a dominar les planures esteses pels contorns.

Després de formar part del senyoriu de la comtessa Matilde, Siena va romandre lliure i començà a estendre la seva jurisdicció per la contrada, mentre, a poc a poc, els tres braços del tossal esdevenien tres barris forasters l'un de l'altre. No trigaren a unir-se aquestes prevencions a les rivalitats entre nobles i plebeus, sentides a tot el món, especialment a la Toscana.

Això féu que la política de Siena resultés desorientada i confusa, com la de tot estat o vila en què es juxtaposen dos conflictes distints.

Siena va formar en la Lliga Lombarda contra l'Imperi, però es tornà gibelina, perquè Florència es declarava güelfa.

La batalla de Montaperti (4 setembre 1260) que segons el Dant va enrogir les aigues de l'Arbia, convertí Siena en el baluard del gibelinisme a l'Itàlia Central, però la mort del rei Manfred i l'execució de Conradí eixalà el vol de la ciutat que, òrfena d'un ideal exterior, va tornar a les lluites intestines.

La força d'aquestes lluites va canalitzar-se a principis del segle XIV, i Siena arribà als 100,000 habitants, estengué les seves possessions i feus i bastí edificis que revelen unes aspiracions i una riquesa enormes. El magnífic Palau Públic i molts casals igualment artístics, les portes i murs, les fonts, les esglésies i, sobretot, el projecte de la Catedral Nova, revelen una ciutat en paroxisme de grandesa.

Siena tenia una de les catedrals més belles del món, i l'any 1340 fou començat un temple del qual el Duomo actual resultaria un braç del transepte.

Però la pesta de 1348 de la qual moriren 30,000 persones a la capital i 80,000 en tota la República, decantà Siena cap a la decadència. La República va esdevenir satèl·lit d'altres estats més poderosos i els bots sobtats d'independència que de tant en tant podia fer, mai no es definien ni consolidaven del tot.

El 17 d'abril de 1555, Siena, aliada dels francesos, va caure sota les urpes dels florentins, aliats dels espanyols, després d'una resistència desesperada i, en virtut del Tractat de Chateau-Cambresis passa a mans dels Mèdicis tot el Sienès, excepte els ports, que varen dependre del Virreinat espanyol de Nàpols fins l'any 1801 que entraren a la formació del Regne d'Etrúria.

L'any 1859 Siena fou la primera ciutat de la Toscana que va adherir-se al Regne d'Itàlia, llavors encara als seus inicis.

Aquesta història tan accidentada explica la passió de les lluites civils sieneses quan la guerra és declarada i de les lluites esportives quan regna la pau, almenys oficialment. Dins les foscors de l'alta Edat mitjana, les lluites esportives de Siena eren molt dures. Una d'elles, el Joc de l'Elmora, veritable batalla entre els joves dels *Terzi* rivals, finia sempre amb morts i ferits.

Per a evitar això, l'any 1291 foren prohibits tots aquests esports, prevalent, només, el «Joc de la Pugna», el qual també degenerà en baralla cruenta. Un any, el Podestà i les seves milícies es veieren impotents per aquietar els joves enfebrats i hagueren d'acudir el bisbe i el Capítol en processó.

Més tard, es feren de moda les curses de braus, els combats amb feres, les curses de búfals i, finalment, les de cavalls.

Totes aquestes lluites cristal·litzaren a la fi en el «Palio delle Contrade», tal com es disputa avui. La data és un xic incerta, però la més probable és la de l'any 1659.

Les *contrade* o districtes eren 59 l'any 1325, però anaren reduint-se poc a poc. Avui són 17 i són designades amb motius de bèsties. Així, quan hom diu que l'Oca ha guanyat el *Palio*, vol dir que ha vençut el cavall representant del districte 17, que és el nadiu de Santa Catarina i s'estén des del palau dels Tolomei — oh, el record de la Pia, una de les figures més interessants de la *Divina Commedia*! — fins a la «Fonte Branda», a la qual es refereixen Boccacio i Alfieri i, potser, també Dant.

El nombre dels cavalls també ha estat reduït a poc a poc i avui no en corren sinó deu, quedant-se alguns districtes, per torn, sense pendre part a la cursa.

Una prova esportiva, generalment dura un dia. La del *Palio* en dura molts.

Primer, cada districte ha d'elegir el cavall i el cavaller; operació difícil, perquè els *contradaioli* són malfiats i si perden acusaran el *fantino* d'haver-se deixat subornar pels habitants del districte guanyador, tal com ells estaven disposats a corrompre el cavaller del districte rival.

Tampoc és fàcil l'arranjament de la plaça, perquè el «Campo» és irregular i desnivellat.

Hom construeix unes graderies surmuntades per unes llotges al llarg de les parets, i la cleda és folrada amb matalassos a les giragonses per si algun cavall es despista. Concèntricament a la graderia corre la pista, que és limitada en el seu cercle inferior per una altra cleda sense protecció. Aquesta cleda tanca la part central de la grandiosa plaça destinada al poble.

La pista circular, que és de codines de riu, és recoberta en el tros de radi més curt amb terra a fi que els cavalls no rellisquin damunt l'encodinat.

Abans de la cursa hi ha la desfilada, molt pintoresca per la indumentària medieval dels corredors i dels seus acompanyants. Els portabanderes aprofiten l'ocasió per a lluir llur habilitat en llançar a l'altura la bandera que espetega al bes de l'aire i recollir-la sense deixar-la caure a terra.

Ve després la cursa. Els genets, muntats en els cavalls neguitosos sense altra sella que una banda de tela que vola com dos rems als dos costats de la gropa, esperen la senyal per a llençar-se a la cursa folla, que ha de convertir-los en l'heroi glorificat del dia o bé en el sac de les malediccions de les seves *contrade*.

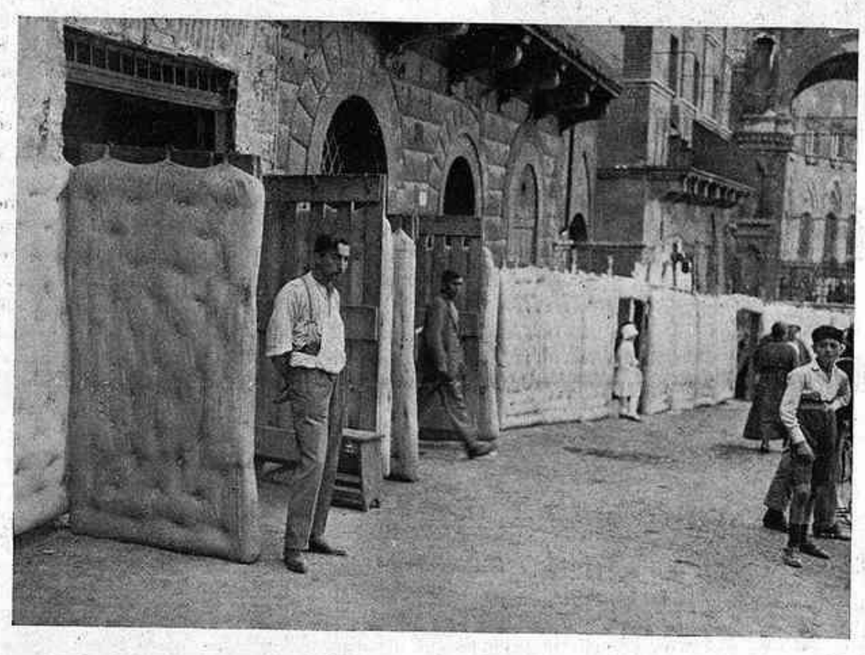

Els tombants perillosos protegits amb matalassos

No cal dir que els corredors estan disposats a sacrificar la vida del contrincant si no estalvien la seva.

Així, a vegades, un remolí de cavalls fa caure el *fantino* que s'hi troba al mig, el qual pot ésser víctima dels cavalls que corren darrera.

I si la vida i el nom estan en perill, hom pot imaginar les estratagemes, els recursos de mala fe, les agressions que es prodiguen al llarg de la cursa, fins que, arribat a la meta, el vencedor, proclamat solemnialment, rep el *Palio* que la seva contrada conservarà fins que el perdi per la victòria d'un altre districte.

Finida la cursa, les autoritats han d'extremar el rigor i les precaucions per a evitar que les disputes no degenerin en baralles entre els *contradaioli*, car ningú no vol haver perdut lícitament.

Aquella nit hi ha banquet i xivarri sense mesura al districte guanyador, mentre als altres hi plana el silenci dels derrotats.

Uns i altres esperen el *Palio* venidor, per a conservar el títol i la banderola el qui l'ha guanyada, per a pendre-li tots els altres, en una revenja despietada.

MIQUEL CAPDEVILA

L'APERITIU

La sensualitat de l'estiu. — L'estiu, encara que molts marits l'acceptin com una inapreciable ganga per totes les evasions conjugals, encara que serveixi per produir una negra gelosia en el cor de les senyores que viuen a l'ombra dels pallers vigilant les esgarrinxades de les cames de llurs fills i esperant el tren del dissabte amb aquell ai al cor, l'estiu és pel meu gust l'estació menys sensual que existeix. A l'estiu les coses són esbravades, esbatanades, d'un impudor trist i vençut. La tardor ja presenta tota una altra cara, i a mesura que s'acosta l'hivern les pells van agafant malícia. A l'estiu una gran ciutat, com és Barcelona, viu completament en mànegues de camisa, i ara més que en mànegues de camisa, en mànegues de samarreta esport proveïda d'aquestes tanques mecàniques, què el poble en diu *xiraus-palaus* i que demostren fins a quin punt s'han fet cèlebres els meus amics Xirau Palau, professors i polítics. Una ciutat en mànegues de camisa, o en mànegues de samarreta, és pel meu gust horripilant. Si la democràcia consisteix a acceptar les mànegues de camisa i altres coses semblants, jo confesso des d'ara que sóc un acèrrim enemic de la democràcia.

Malgrat que jo consideri l'estiu barceloní d'una vulgaritat i d'una tristesa autèntiques, recordo perfectament que en èpoques llunyanes de la meva vida, aquesta ciutat de Barcelona, sota la calda del juliol i de l'agost, era per mi com una cosa màgica, com un somni de fruïcions prohibides que em feia tornar boig. I perquè ningú no s'esveri m'explicaré. Jo, quan era criatura, me n'anava a passar els tres mesos d'estiu a ple camp. No en una torreta ni en un lloc d'estiueig més o menys amb colònia i amb *modos*. Jo vivia en una autèntica casa de pagès, amb vaques, cavalls, porcs, cabres, ovelles, oques, ànecs, gallines i tota mena de bestiar mengívol. Els primers cigars que m'he fumat a la vida me'ls oferiren els pagesos que treballaven al camp, els quals no m'acabaven de mirar amb simpatia, perquè jo els inquietava el gos — aquell gos típic dels pagesos, menut, baladrer, cargolat damunt la manta, fill de l'hospici dels gossos, sense raça, ni distinció, ni res, però molt més intel·ligent que aquests gossos artificials i falsificats que gasten les noies d'avui dia.

Les primeres converses serioses que he tingut foren amb els jardiners i els hortolans de casa meva, que m'explicaven la vida de les cireres, les procacitats dels albercocs i les malalties dels préssecs. Aquesta comunicació viva i directa amb les coses del camp, és sens dubte la clau de la meva literatura, i si els meus primers versos varen tenir un cert èxit, fou degut a les grans indigestions de fruita, i a la quantitat d'espiadimonis, granotes i llagostes de rostoll víctimes de la meva curiositat, de la meva manca de comprensió i de la meva crueltat infantil.

En aquella època, a casa meva, m'obligaven a passar els tres mesos estivals en plena excitació rupestre, i no em deixaven mai anar a Barcelona. La ciutat era aleshores com un somni, sentia explicar coses als que anaven i venien, i tenia jo de Barcelona una idea d'ambició sensual. Les ratíssimes vegades que m'hi duien en ple mes d'agost, representen els moments més feliços de la meva vida, perquè Barcelona tenia això, tenia una sensualitat irresistible per la meva imaginació d'infant

Nosaltres vivíem en un barri vell, tot rebentat per la Reforma. I el dia desitjat que jo en ple mes d'agost arribava al meu barri, només que per unes hores, el trobava canviadíssim. Les finestres obertes em mostraven les primeres dones en camisa i cotilla, arrapant-se unes negríssimes cabelleres amb les dents de la pinta. Els primers Toulouse-Lautrec de carn i ossos els vaig veure l'any 1900 al carrer de Mercaders o al passatge del Pont de la Parra o a la Riera de Sant Joan. L'impudor de l'estiu ciutadà, als ulls d'una criatura de cinc anys avesada a collir flors i violes, fa un efecte corrosiu. A més a més, en aquella època, en els barris vells de Barcelona hi havia molts més càntirs i molts més talls de síndria que ara. Les fonts eren la concentració de les samarretes més típiques. Els obrers i els botiguers menuts, tota aquella gent que encara no s'havien sindicat i gastaven un cert doblegament a l'esquena, i que per altra banda tenien la vida molt més fàcil que ara, es menjaven uns moscatells i unes prunes amb una autoritat a les dents que em glaçava l'ànima. Al mes d'agost, aquests homenassos de mitja edat amb els bigotis coronats de mosques, semblaven uns reis. Llurs elàstics se'ls adaptaven als pectorals i als músculs de l'abdomen amb una lírica petulància de suor que tapava l'aire.

Naturalment, en aquella època contribuïen a donar tot l'excitant de l'estiu, les trenes penjades a la porta de les botigues de les pentinadores. Allò era una cosa canibalesca i pomposa com no se'n tornarà a veure de semblant. Imagineu-vos aquelles cabelleres mortes, sense tenyir ni decolorar, amb un llaç blau cel o un llaç de color de rosa, com si fossin el trofeu d'un crim complicadíssim.

Aquests estius barcelonins d'aleshores, vistos només que un sol dia, aprofitant una ganga o un punt de feblesa del meu pare, són els únics estius sensuals que he conegut; ara, quan em ve un senyor casat i em comença a contar històries, no puc negar que en el fons del fons em fa bastanta llàstima.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

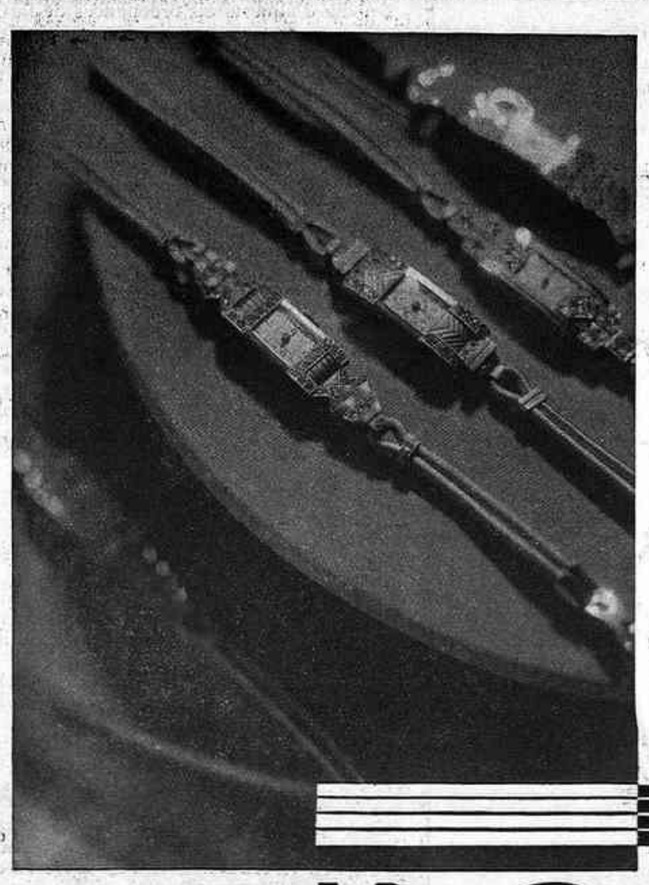

Sobre el batec delicat d'un canell femení, sols el ritme discret i perfecte d'aquests rellotges de gala pot afegir una nota de distinció i d'elegància

Rbla. Centre, 33
P. Bacardí, 2
J. ROCA

¡NERVIOSOS!

Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades

GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ

que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la **Neurastènia**, **Impotència** (en totes les seves manifestacions), **mal de cap, cansament mental, pèrdua de memòria, vertigens, fadiga corporal, tremolors, dispèpsia nerviosa, palpitacions, hiterisme i trastorns nerviosos** en general de les dones i tots els **trastorns orgànics** que tinguin per causa o origen esgotament nerviós.

Les **Gragees potencials del Dr. Soivré**, més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als esgotats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciències, financiers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les **Gragees potencials del Dr. Soivré**, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per rependre'ls sovint i amb el màxin resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut.

Basta pendre un flascó per convèncer-se'n

Venda a 6'60 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

NOTA.—*Dirigint-se i trametent 0'25 pts. en segells de correu per al franqueig a Oficines* **Laboratorio Sòkatarg, carrer del Tor, 16, Barcelona,** *rebreu gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desenrotllament i tractament d'aquestes malalties*

RESTAURANT

TOTS ELS DIES

Bacallà Costa Brava i Garrafa Xacolí

Plaça Francesc Macià, 3 (abans Real)
Rambla del Mig, 19 - Telèfon 22503

(c) Ministerio de Cultura 2006

L'AUTONOMIA I LA JUSTÍCIA

Don Jovino, derrotat

Ha quedat una mica esmorteïda, de moment, la campanya empresa per alguns periòdics a favor de la plena depuració de l'administració de justícia. Hi havia molts motius i raons per a empendre una tal campanya; la va motivar, però, concretament, l'incident esdevingut al diputat socialista Comorera, el qual veié menyspreades per un jutge — el senyor Jovino Fernández Peña, avui popular — les seves prerrogatives parlamentàries.

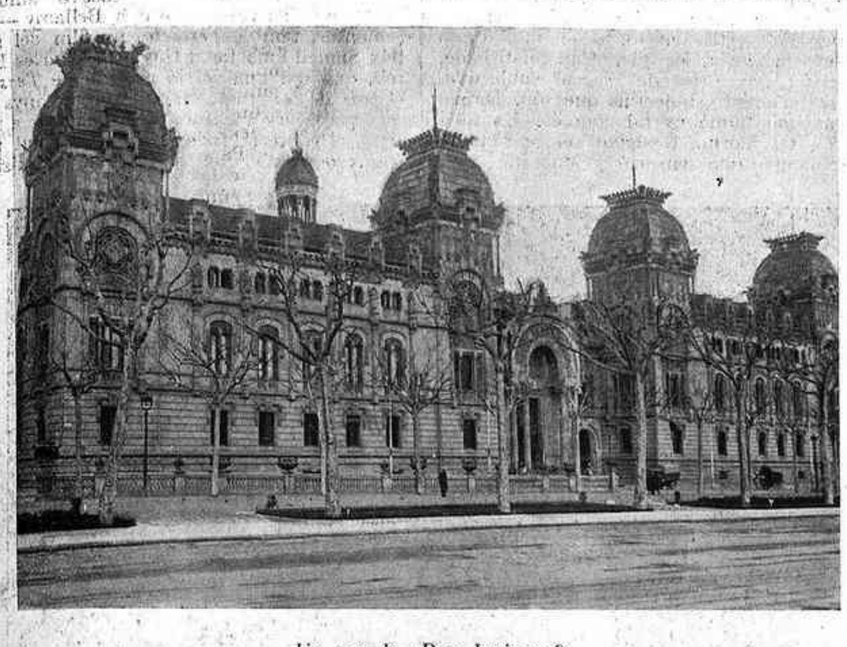

Un cau de «Don Jovinos»?

Recordem els fets, en esquema. Joan Comorera, abans d'ésser diputat, publicà després dels fets del 10 d'agost un paral·lel entre Lerroux i Sanjurjo, establint — al seu entendre — la complicitat del primer en el complot monàrquic. Lerroux es querellà contra Comorera per injúria i calúmnia (en comptes de respondre, ell que aleshores ja era president d'una associació de la premsa, als arguments del treball periodístic amb els seus arguments). En anar la querella endavant, Comorera ja era diputat, però el jutge no volgué fer cap cabal de la seva immunitat parlamentària, allegant que la tal immunitat no li havia estat comunicada (?), i ultra això es negà a pendre en català la declaració del senyor Comorera. Aquest se n'exclamà al Parlament, tothom s'hi mostrà d'acord, intervingué el conseller de Justícia i Dret i s'obrí expedient al jutge. Mentrestant es produí una circular, digna en la forma i capciosa en el fons, del president de l'Audiència, i una viva campanya de premsa — no cal dir que de la premsa catalana, i més concretament liberal — defensant la dignitat del Parlament i el dret de Catalunya autònoma.

Segon acte: una sorpresa o cop de teatre inesperat. El senyor Fernández Peña, quan l'expedient no havia estat enllestit i havia de concloure en bona lògica amb la destitució i el processament, és traslladat a magistrat de la nostra Audiència territorial. El trasllat era potser reglamentari, però de fet representa un ascens. I, més encara, un cop possessionat del seu nou lloc, el propi president de la mateixa Audiència l'elevava a president d'una sala. Mentrestant, la campanya de premsa pujava de to, i eren incoats fins a *cinc* sumaris per suposats delictes d'imprenta.

Tercer acte: el Jutjat del senyor Fernández Peña, com és de llei, passà interinament a mans del jutge municipal del mateix districte. Aquest senyor va fer allò que dolia al senyor Fernández Peña: demanar el suplicatori, que era el primer tràmit legal i correcte un cop decidit el processament. Quedava, doncs, a part de les disputes accessòries, demostrada la raó original que assistia la campanya.

Després, les coses han anat millor, i els defensors del Parlament de Catalunya i del nostre idioma nacional s'han apuntat altres victòries ultra la demanda de suplicatori: l'acord del Parlament català denegant-lo *per unanimitat*, una lletra del ministre de Justícia afirmant que ningú no havia tingut mai la intenció d'ofendre el nostre Parlament, una altra lletra en el mateix sentit del president de l'Audiència, i, per fi — darrer cop de teatre fins a la data —, el capitost radical senyor Lerroux ha retirat la querella que tant havia cuitat a presentar.

En aquest atur de l'escàndol mogut — no acabat encara —, val la pena de treure lliçons de la sèrie de fets disputadíssims. Fins ara no hem sortit a la brega mentre tenia un to apassionat. Avui, però, ja endegat l'afer, no volem deixar-lo sense comentari. Preferim situar-lo i no silenciar-lo; fer una anàlisi serena.

En primer lloc veiem que han quedat pendents dos motius d'escàndol: la situació del jutge i els processos a periòdics.

La situació del jutge és ara, en el fons, una mica desairada. Després de comprometre's en públic i resultar de fet desautoritzat, per torna li han pres de les mans l'única raó de la seva gesta: la querella de Lerroux. Ara es veu acusat pel senyor Comorera de prevaricador, amic de Lerroux i afiliat al partit radical, i també d'haver injuriat en forma greu l'idioma oficial del país autònom. Es veu, encara, arrossegat pels periòdics i per la veu del carrer. Deu meditar, en el seu nou recer de la presidència flamant, sobre la ingratitud dels homes.

Però, mentrestant — i això no és pas afer de rancúnia personal —, ell gaudeix aquest lloc, amb l'ascens o els ascensos acumulats, i l'expedient no ha tret cap a res. En certa manera, manca encara una satisfacció al Parlament i a l'opinió de Catalunya. El jutge que gosà desconèixer el seu estat d'autonomia hauria d'ésser ja, a hores d'ara, per trasllat imposat o voluntari, fora d'aquest país que li sera ingrat. Mantenir-lo en un lloc superior i a Barcelona mateix és desmentir les paraules cordials del ministre de Justícia i el president de l'Audiència.

Tampoc no és just de mantenir els processos — si és que n'hi ha — als periòdics denunciats. *Justícia Social*, el setmanari de la Unió Socialista, té dues denúncies per altres tants articles de Comorera. *La Publicitat* en té dues més per haver reproduït en tot o en part, a la seva secció documental *Revista de premsa*, aquells mateixos articles. *La Rambla*, en fi, també fou denunciada, per un article en defensa del règim d'Emili Granier-Barrera.

Els articles de Joan Comorera no podran, de segur, ésser sancionats, perquè hom toparà de bell nou amb la immunitat parlamentària de l'autor. Si aquest, però, no pot ésser objecte de sanció, pot ésser-ho un diari que s'ha limitat, a títol informatiu, a reproduir els seus textos? Tampoc no resulta gaire ensopegat mantenir la denúncia a *La Rambla*, una publicació governamental, quan surten cada dia pamflets impunes als periòdics de la dreta.

Finalment, algú interessat atribuïa a inclinacions generoses la pressa de Lerroux a retirar la seva imprudent querella. No sabem per què diable el senyor Lerroux havia de sentir-se més generós ara que fa un any. Altrament, si tan generós és el cabdill radical, què espera a retirar una altra querella que té pendent encara *La Publicitat*, també per instància d'ell? Més aviat creuríem que la marxa enrera en aquest cas obeïa al desig de sostraure al Parlament de Catalunya l'ocasió d'exercir amb plenitud la seva sobirania en pronunciar-se sobre el fons de la disputa. Es una nova prova, tal vegada, del famós esperit autonomista de què fan gala els radicals...

Tant se val. Aquest cop, com tants d'altres, la maniobra pueril i antiautonomista del president de l'Associació de la Premsa de Madrid també ha estat feta massa tard. El mateix dia que ell donava l'ordre al procurador per retirar la querella, el Parlament sobirà de Catalunya es negava a deixar processar el diputat socialista.

Don Jovino, doncs, ha estat derrotat. I, ara, don Jovino era el símbol vivent de l'antic esperit anticatalà.

* * *

Queda en peu la campanya general per la depuració de la Justícia. El mateix diputat ofès té preparada una interpel·lació sobre multitud de casos... Seria molt confiar, com a catalans, en el senyor Anguera de Sojo, que ya ésser President de la nostra Audiència designat per la República Catalana i és avui Fiscal de la República i probable ministre de Justícia?

Una depuració a fons urgeix, en molts ordres, a Catalunya i a Espanya, dintre l'administració judicial, i qualsevol govern republicà haurà d'atendre tard o d'hora aquest clamor — si pot ésser, més aviat d'hora.

Mentrestant, i quant al cas concret de don Jovino — símbol petit però importantíssim pel seu valor exemplar —, repetim que hem de dar-nos com a mot d'ordre fer marxar aquest senyor de Catalunya perquè un altre no l'imiti, i deixar sense efecte les denúncies contra periòdics catalans.

E. G.

Balneari de Cardó
(Provincia de Tarragona)

Altura: 650 metres sobre el nivell del mar
Temporada oficial: 15 de juny al 30 setembre

Prodigiosés aigües, les més nitrogenades i arsenicals d'Espanya.
Malalties dels bronquis, pell, budells, neurosis i diabetis.
Estació ideal dels infants.
Situació meravellosa, clima sec, establiment rodejat de bosc.
Pensió completa des de 15 pessetes.
Habitacions des de 4 pessetes.
Xalets per a famílies.

REFERÈNCIES:
S. Samsó, Petxina, 3, pral.-Telèfon 18235
Farmàcia Garreta, Rambla Catalunya, 89

CAMISERIA FITO BARCELONA
Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Mirant a fora

Revisió

Daladier passa uns dies a Vichy, repòs ben merescut després de sis mesos de treball intensiu i de mals de cap a diari.

El president del Consell francès fa tots els possibles per a despistar els infatigables interviuadors que no el volen deixar fruir del seu repòs.

—Quins són els vostres projectes per a l'esdevenidor?—li pregunta un d'ells, que ha aconseguit caçar-lo.

—No parlem de projectes. De moment, reviso... la meva constitució.

Cervell d'exportació

El cèlebre professor Moley ha tornat a Washington ben poc content de la seva estada a Europa. Es plany que no l'han escoltat i es queixa de les resistències que ha trobat fins dintre de la mateixa delegació americana a Londres.

Però, en compensació, també abunden les queixes i els planys contra el conseller íntim de Roosevelt. Un dels seus adversaris ha tingut aquesta frase:

—En una paraula, Moley no és pas un cervell d'exportació.

El secret de la joventut

El Dr. Colijn, que ha presidit la Comissió econòmica de la Conferència de Londres, ha deixat parats els seus collegues per la seva puixança de treball i les seves qualitat d'orador, més de tenir en compte perquè el delegat holandès té setanta anys passats.

Doncs bé, aquest septuagenari treballa dotze o catorzes hores cada dia.

—Dormo set hores cada nit—diu—; quan tindré vuitanta anys, en dormiré vuit; quan en tindré noranta, oh, aleshores em permetré de dormir-ne nou.

Causes i efectes

Les males llengües asseguren que entre Renaudel i Blum no hi ha pas solament diferències de punts de vista, que ara han estat a punt de produir una escissió en el partit socialista francès. Segons els maledicents, entre els dos homes hi ha una enemistat antiga, del temps que es va fundar Le Populaire.

Léon Blum assumí el càrrec de redactor cap del diari socialista, mentre que Renaudel, havent-ne estat de L'Humanité *es creia amb més drets que ningú a exercir el càrrec.*

—Jo sóc periodista de carrera—deia Renaudel—. Blum només és un advocat i no sap què és un diari.

Renaudel, però, obtingué el dret de publicar cada setmana un article a la primera pàgina de Le Populaire, *fins que un dia Blum l'hi tirà al cove.*

Aquell dia, diuen, l'oposició socialista, encara inorganitzada, trobà el seu cap.

Culbertson i el ciclista

Un diari demanà a Culbertson les seves impressions sobre el seu matx de bridge contra Bellanger, que ha tingut lloc darrerament, i el jugador americà demanà que li anessin a cercar l'original a l'hotel, a una hora determinada.

A l'hora fixada, un ciclista del diari es personà a complir l'encàrrec. Al cap de dues hores, Culbertson encara no havia lliurat l'article. A la fi, aparegué al vestibul, es tragué de la butxaca un manyoc de bitllets, en trià un de deu francs i, ensenyant-lo al ciclista, li digué:

—Ets pots guanyar cinc francs!

I posant-se'l entre les dues mans, li preguntà:

—Cara o creu?

El ciclista, per dir alguna cosa, trià:

—Cara!

Aleshores, el campió de bridge es tornà a ficar flemàticament el bitllet a la butxaca, tot dient al ciclista:

—No tens sort, noi. Apa, corrents cap al diari, a portar les meves quartilles!

Els cracs

Encarregat d'examinar els afers de Samuel Insull, actualment en fallida, Owen Young deia:

—L'únic que es pot reprotxar a Insull és haver tingut massa confiança en el país.

—I l'únic que es pot reprotxar al país—replicà el comissari especial de Wall Street—és haver tingut massa confiança en Insull.

La darrera història escocesa

Es sabuda la reputació d'avarícia que tenen els escocesos. No passa número dels múltiples setmanaris humorístics de llengua anglesa sense una historieta escocesa. Heu-ne ací la darrera:

El secretari de redacció d'un setmanari d'aquests, obrí una carta que venia d'Aberdeen. Deia:

«Crec un deure meu avisar-vos que si seguiu publicant les vostres ridícules historietes escoceses, deixaré de manllevar el vostre diari.»

ENCARREGUEU
ELS VOSTRES IMPRESOS ARTÍSTICS I COMERCIALS ALS
TALLERS GRÀFICS
PATRICI ARNAU
VERDAGUER I CALLÍS, 3, 5 I 7
(DAVANT DEL PALAU DE LA MÚSICA CATALANA)
ES LA CASA MÉS PERFECCIONADA EN LLIBRES RATLLATS, DE LUXE I EN TOTA CLASSE D'ENQUADERNACIONS. - ELEGÀNCIA I ECONOMIA EN ELS ENCÀRRECS. - EN CAS DE URGÈNCIA DEMANEU-LOS PEL TELÈFON
14856

UNA NOVA INFLUENCIA

Moscú i el pacte de Roma

Hi ha qüestions que, per llur especial importància, apassionen l'opinió pública internacional en grau elevat i sobre les quals les discussions es prolonguen sense terme pròxim. Aquest és el cas del pacte dels quatre, que, com és sabut, hauria de crear una nova situació a Europa, favorable a una estabilització pacífica que s'assoliria amb l'eliminació de les actuals causes de discòrdia.

Un polític i periodista francès, Yvon Delbos, s'ocupava, no fa gaires dies, en un

El ministre turc de l'Exterior, Tevfik Ruchdi Bei, i Litvinoff

profund estudi analític dels esdeveniments, dels orígens reals d'aquest consorci de potències, sobre l'eficàcia del qual no vacil·lava a formular reserves.

Tots els que segueixen amb alguna atenció el desenrotllament de la vida internacional, que mai com en aquests últims anys no ha assolit proporcions tan confusionàries, no poden deixar de convenir amb Delbos que l'evolució de la política exterior de la Itàlia feixista deu haver estat provocada per nous factors que han comparegut a l'escena internacional i que han determinat el fracàs d'alguns plans finament concebuts i que esperaven el moment propici per a ésser duts a la realització.

L'assagista francès observa, i estem completament d'acord amb ell, que aquest factor trasbalsador de les mires bellicoses dels feixismes és la participació directa de Rússia — una Rússia gran nació, i no teatre d'experiments de nous mètodes econòmics i socials — en el concert europeu. Entengui's bé, no volem dir amb això que s'hagi format o que estigui a punt de formar-se, amb la intervenció russa, un equilibri europeu com el que existia abans de la guerra i que si era concebible aleshores, i produí beneficis, no ho és ja d'ençà que fou creada la Societat de les Nacions, que anivella democràticament totes les nacions i les associa en un sol objectiu de recíproca col·laboració.

Però l'actitud presa pel govern de Moscú pot servir per a reforçar el corrent pacifista i fer més sòlid el grup dels tutors de l'ordre europeu. Ens trobem, si es vol, en plena paradoxa, quan es considera que la col·laboració d'un govern que és el màxim exponent del revolucionarisme contribueix a paralitzar les maniobres dels governs que s'afirmen restauradors de l'ordre social. Però la història és rica en aquests exemples que apareixen com a mancats de tota lògica.

Doncs, segons Delbos, quan Mussolini ha assistit a la transformació de les directives de la política internacional moscovita i ha vist trencar-se el bloc italo-alemany-russoturc que s'havia format a Ginebra, ha comprès que la seva política havia donat resultats oposats als que s'esperava, i que el bloc de les nacions democràtiques i pacifistes s'enrobustia d'una manera impressionant per ell. No podent comptar sinó relativament amb Alemanya, com a element de força moral i material, el Duce — que no per res ha llegit quatre vegades Maquiavel i fins estudiant els originals comentaris escrits per Charles Benoist — ha escollit el famós projecte del pacte dels quatre.

El timó de la barca mussoliniana canviava així de direcció. Henry de Jouvenel, que en els primers mesos de la seva estada a Roma no havia pogut assolir millors resultats que els de René Besnard i del planyut Beaumarchais, aprofità l'ocasió propícia per a entaular negociacions amb el Duce tendents a un acostament franco-italià que, malgrat totes les veus optimistes, pot dir-se, plagiant D'Annunzio, que s'ha assolit *forse che si forse che no*. Amb Mussolini no es pot comptar mai amb gran cosa de segur. Ho sabem els socialistes, els republicans, i per què no, àdhuc els anarquistes italians.

* * *

Els trasbals dels projectes feixistes ha estat doncs una de les primeres conseqüències de la nova entrada de Rússia en l'escaquer europeu.

Perquè estem en el camp de les anàlisis dels orígens d'esdeveniments que no és exagerat qualificar d'importància històrica, és oportú d'observar quins motius han determinat el govern de Moscú a sortir d'aquell aïllament que s'havia imposat una mica i una mica li havia estat imposat. Els elements més importants per a poder-ho establir són els articles dels diaris russos i polonesos.

Seguint aquestes traces, ens assabentem que, després de la signatura del pacte de conciliació i no agressió estipulat entre Moscú i Varsòvia, el mariscal Pilsudski havia desenrotllat una acció personal de persuasió prop de Stalin i de Litvinoff per reclamar-los al sentit de la realitat, fent-los deixar de banda tots els prejudicis utòpics en favor d'una activitat més productiva de fets immediats. A Moscú s'hauria escoltat benèvolament la veu del mariscal Pilsudski; però sembla que abans d'adoptar una actitud definitiva es volgués esperar el resultat de les negociacions que estaven en curs amb París per a l'estipulació d'un pacte anàleg al signat amb Polònia.

El mariscal Pilsudski, que en la seva clarividència comprenia la importància del canvi de la política internacional de Rússia, féu amigables passos a París perquè no es vacil·lés a arribar a l'acord que es negociava.

Briand que aleshores era al Quai d'Orsay, molt de bon grat s'havia adherit a les gestions de Polònia, però topà amb greus oposicions que la ferria voluntat d'Edouard Herriot sabé vèncer, concloent així el pacte.

A aquest propòsit creiem haver de notar que els rumors de divergències existentes entre París i Varsovia són tendencioses. Polònia, que pel tractat de Versailles fou elevada al rang de gran nació, ha pogut dol-

Politis, autor de la definició de l'agressor, i Titulesco

dre's potser de la seva injustificada exclusió del pacte dels quatre, que així hauria estat de cinc, però això no ha valgut, ni podrà valer, per a atenuar la gran amistat i la comunitat d'interessos que lliguen França i Polònia. Ambdues tenen un mateix enemic, Alemanya, i això, a part d'altres raons sentimentals, té ben units els dos països, exposats a un perill idèntic.

* * *

Moscú, doncs, té la responsabilitat moral d'haver fet néixer sobre les ribes del Tíber el pacte dels quatre, que fins aquest moment sembla no ésser altra cosa que el document més inútil que s'hagi firmat d'ençà que el món és món. Almenys en la seva integritat.

Es pot concebre, en efecte, una col·laboració entre països com França i Anglaterra, d'idees democràtiques i liberals, amb una alta concepció dels drets de l'home, amb una Alemanya i una Itàlia sotmeses a règims dictatorials?

Ens sembla que la diferència de mentalitat i d'idealismes no podrà tardar a produir una irremeiable incompatibilitat... de caràcter. Els matrimonis mal avinguts no poden durar gaire.

Pel que fa a l'activitat russa, iniciada en el camp internacional, reconeixent-ne el gran valor, ens sembla que podria ésser més eficaç i més consonant amb principis democràtics, si entrés a l'òrbita ginebrina. Ginebra ha d'ésser l'únic teatre per a descabdellar-hi l'escena de la política internacional.

No completaria la seva obra Litvinoff si trametés a Avenol la seva petició d'admissió a la Societat de les Nacions? A nosaltres, modestament, ens sembla que sí.

TIGGIS

A les GALERIES SYRA trobareu els presents de més bon gust i qualitat
Diputació, 262 - Telèfon 18710

Viatges Marsans, S. A.
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Excursió col·lectiva a
ROMA
amb motiu de la celebració de l'Any Sant
15 dies de deliciós viatge, per pessetes 577, tot compres
Pròximes sortides: 12 d'agost i 9 de setembre de 1933
DEMANI FASCICLE EXPLICATIU

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL CINEMA

LA DARRERA TEMPORADA

Una llista de films

Parlàvem en el número anterior de sorpreses. Sorpreses pròpiament dites, la temporada que avui s'està liquidant no ens n'ha brindat sinó una, i això amb *Noies d'uniforme*. S'ha parlat tant d'aquesta remarcable cinta des d'aquestes pàgines, que ara no hi insistirem. Diguem només que, al costat d'una penetrant comprensió dels mitjans tècnics emprat amb una sobrietat i claredat exemplars, Leontine Sagan triomfà sobretot per haver aconseguit, d'una manera que no és exagerat de qualificar de magistral, d'encarar-nos, amb una netedat de visió sorprenent, amb el món de l'adolescència femenina. Només l'amor amb què la cosa s'havia fet podia salvar l'agosarament de l'autora. I tothom ha estat fortament trasbalsat davant d'un espectacle que dóna tothora el to de les coses vives. Es davant d'una realització així que hom pot compendre, en un instant, a quina distància de les coses i de la vida es troben la majoria de les produccions.

Sóc un fugitiu si més no, fou la revelació d'un nou director: Mervyn Le Roy. Tractant de judicar fredament, lluitant contra la suggestió enorme de l'assumpte, hom pot concedir sense dificultats que el film és lluny de satisfer completament, però hi havia sobretot l'enorme suggestió d'un motiu que vol participar de la història; que el director havia entès amb tota la seva possible força. La intensitat, la insistència amb què alguns motius hi han estat tractats, la cooperació d'un actor excepcional, expliquen l'èxit de crítica i de públic que els films de Mervyn Le Roy ha tingut arreu del món.

E. G. Robinson («El petit Cèsar»)

L'*Opéra de quat' sous* ha tingut la virtut d'exaltar grans entusiasmes. Les opinions sobre aquest film estan més dividides del que alguns podrien creure, i podríem citar noms, però ens n'abstindrem, es tracta d'opinions privades, que no estem autoritzats a publicar. Per la nostra banda, avui només voldríem situar Pabst; donar al Cèsar el que és del Cèsar. Pabst tingué dos collaboradors excepcionals que varen fer possible que *L'Opéra de quat' sous* esdevingués un film molt superior a *L'Atlàntida*, per exemple, Netzer, el decorador, que va saber crear l'atmosfera. *L'atmosfera* en el sentit a què es referia Sebastià Gasch en el seu darrer article, heus aquí la cosa bona de debò en el film. Excentricitat, pessimisme i allò que algú ha anomenat carnaval nòrdic. I al costat del decorador, el músic, Kurt Weill, la collaboració del qual fou també decisiva. Les ombres i les línies i els sons, per llur banda també, creen aquell sortilegi que ha fet triomfar *L'Opéra de quat' sous*, comèdia picaresca i desagradable, en el sentit més pejoratiu del mot.

Sternberg res no ha afegit al seu prestigi. Un film que ha vingut retardat, *Una tragèdia humana*, ens ha recordat de quines coses és capaç aquest home quan és fidel a ell mateix. La resta d'ell ens ha importat ben poc. Ja hem superat tots plegats aquell moment en el qual ens emocionàrem davant les fineses i els malabarismes d'una tècnica que es confon quasi amb l'ofici. I si Sternberg és un mestre al primer rengle dels directors actuals, cosa que ningú no discuteix, és també, en canvi, un dels homes que darrerament més ha abusat del seu prestigi, de la seva *star* i del seu públic fidel; però tanmateix prou intelligent per a refusar històries de l'ordre de *L'exprés de Xangai* o *La venus rossa*.

En canvi Borzage, amb dues obres que han passat per alt a molta gent, ha confirmat el seu talent i ha demostrat una vegada més com amb temes aparentment simples, arran del carrer, poden fer-se obres absolutament satisfactòries, aproximant, com dèiem en el nostre article anterior, el cinema a la vida. Aquests dos films són: *Sang jove* i *Demà passat*. *Sang jove*, un film d'infants, digne del ja clàssic *Skippy*, un gènere del qual *Emil i els detectius* significa el *pendant* en el cinema alemany. Quant a *Demà passat*, creiem que és un dels films que en relació al seu valor, haurà passat més desapercebut del públic i àdhuc de la crítica.

Lubitsch, l'artista per excellència de la forma, ens ha ofert un èxit comercial de primera classe amb *Remordiment*, i una opereta sense originalitat, *Una hora amb tu*. Sembla que *Remordiment* és un d'aquells films d'èxit fàcil, que enlluerna a primera vista i que revela la malícia i l'enginy de què és capaç el seu autor. Lubitsch continua essent un dels homes més vius de Hollywood i que, dotat d'una intelligència considerable i d'una vasta cultura, és el director més capaç de cultivar la perfecció i l'èxit a un mateix temps.

Buster Keaton s'ha apuntat un èxit amb *Carrers de Nova York* i un fracàs amb *Amant improvisat*, que repeteix els tòpics vodevillescos, amb els quals ja havia fracassat anteriorment. Harold Lloyd, que economitza la seva producció, amb *Cinemania* ens ha ofert una excellent cinta còmica, que cal recordar.

Mamoulian ha debutat en l'opereta i ho ha fet d'una faisó personalíssima que no sabríem elogiar prou. Un contingut que vol ésser la quintaessència del gènere, novetat dins una forma i un esperit eminentment moderna i burleta. *Estima'm aquesta nit* té la *souplesse* de l'estil de Lubitsch, però revela una riquesa d'invenció, un temperament enjogassat i sobretot una noció original de l'espectacle, que en fan un dels films més estimables de l'any.

El cinema europeu continua cultivant l'opereta, un gènere que amb *El congrés es diverteix* ha trobat una fórmula cinematogràfica a assenyalar. El film, tothom assegura que en la versió alemanya quedava millor que en la versió francesa, la presentada a Barcelona. A més, també fou dels films que veiérem amb retard. Constatem només l'èxit que s'apuntà a l'estranger i que a Barcelona no conegué, per raons que no sabem com explicar.

Hem dit «una llista de films», i volent lluitar contra l'aridesa d'una tasca semblant, ens hem extralimitat amb comentaris, la brevetat dels quals els exposa a passar per arbitrarietats. Una llista de films, si més no, té la utilitat d'ajudar la memòria, i nosaltres, que ens proposàvem, en començar, ésser rigorosos en la selecció dels títols, ens trobem que hem d'acabar quan encara la llista és incompleta i de molt. Per no ésser tan injustos, heus aquí uns títols que molts lectors sens dubte trobarien a faltar i que en la nostra opinió mereixen ésser escrits aquí: *Scarface, Vint-i-quatre hores, L'home i el monstre, El testimoni, Per la llibertat, La reina Kelly, Petit Cèsar, Grand-Hotel, Un gran reportatge, Cavaller per un dia, O. K. Amèrica, Coeur de Lilas, Rebecca i Què val el diner?*, sense oblidar-se d'un film com *Catorze de Juliol*, que prolonga encertadament l'obra de René Clair, una obra tan isolada, tan personal i tan a la glòria del cinema francès.

JOSEP PALAU

CAMISERIA FITO BARCELONA
Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

ACTUALIDADES
EL MUNDO EN 55 MINUTOS
Rambla Catalunya, 37 - Telèfon 11701
● A la recerca del peix espasa
Curiosa documental presa en alta mar, en espanyol. (Reestrena).
● En el Llac de Lugano
Documental simfònica. Un tractat de bella fotografia.
● França Actualitats
Festa Militar a Viena. Triomf anglès en el gran premi motociclista de Berna. Voraç incendi a Londres. Homenatge a Lafayette. LA VOLTA A FRANÇA EN BICICLETA
● Magazine Atlantic
Varietats i curiositats internacionals en espanyol. La fabricació en gran sèrie de les cigarretes de tabac anglès. La moda femenina al dia.
● Eclair Journal
Festa de l'esgrima al Bosc de Bolònia. Bèlgica es prepara per a la futura guerra química. Els germans bessons Piccard es preparen per a la nova ascenció a l'estratosfera.
Sessió contínua de 3 tarda a 1 de la nit
Entrada única: 1 pesseta

PANORAMA

Concurs de cinema amateur

Existeix a Barcelona, ja fa algun temps, una benemèrita entitat que mereix l'adhesió de tots els amics del cinema. Parlem de l'Associació de Cinema Amateur, que ha fet molt ja, i pensa encara realitzar molt més.

L'Associació de Cinema Amateur ha anunciat un concurs de films de 9'5 i de 16 mm., en el qual poden participar tots els aficionats, tant si pertanyen com no a l'Associació.

Els films presentats a aquest concurs hauran d'ésser lliurats a la secretaria de l'Associació per tot el dia darrer de l'any corrent.

El concurs es divideix en tres grups: *arguments, documentals* i *films curts*. No cal insistir sobre quins films entren en els dos primers grups; quant al tercer, es divideix en dos subgrups: un de films curts de tema lliure, que no tinguin més de 30 metres ni més de 40, rètols compresos, i un altre subgrup de films ilustrant cinematogràficament un disc fonogràfic. Per a aquest segon subgrup s'adverteix que el disc ha de trobar-se en venda en el mercat i el film realitzat ajustant-se únicament a una de les seves cares; el metratge del film ha d'equivaler a la durada del disc i totes les imatges d'aquell han d'anar acompanyades del so d'aquest.

Els films hauran d'ésser presentats sense nom d'autor, amb un lema o títol que es repetirà en el sobre tancat contenint el nom i adreça del concursant.

Més endavant serà feta pública la llista de premis destinats a aquest concurs.

Una acadèmia de cinema

L'Academy Cinema de Londres és gairebé desconeguda al continent, i això que ja fa uns quants anys que funciona i ha fet serveis de primer ordre.

La directora, miss Elsie Cohen, es dedica, d'una banda, a descobrir els millors films de la producció mundial, d'altra banda, a aplegar espectadors.

Miss Cohen, pel que fa a aquesta segona part, no utilitza una propaganda que fóra dispendiosa, sinó que es dirigeix directament a les persones que, segons tota versemblança, poden interessar-se per les tasques de l'Academy Cinema i les pellícules que dóna a conèixer.

En aquests dos darrers anys, l'esmentada institució ha presentat tots els films de René Clair, tres de Pabst, dos de russos (*El camí de la vida* i *L'exprés blau*) i una dotzena de films americans, alemanys, holandesos, suecs, etc., la qual cosa prova que l'acadèmia de miss Cohen és lliure de tota influència i acull amb interès totes les produccions que s'ho valen.

L'animadora d'aquesta institució ha aconseguit d'interessar-hi el públic d'una manera activa. Els espectadors li escriuen per a criticar els seus programes, suggerir-li idees, etcètera, i així arriba a satisfer-los alhora que educar-los.

El segon film de Jouvet

«L'amor — ha dit Jules Romains — deu tenir necessitat d'una mica de silenci, i deu anys de repòs, deu anys durant els quals desapareixeria de l'espectacle a França, farien el més gran bé als autors. L'esforç insòlit que així els seria demanat, tindria conseqüències felices per a llur esperit i per a l'amor, que potser, deu anys més tard, tindria la sorpresa de sentir com un poeta li oferia un nou *Tristany i Isolda*.»

Louis Jouvet, per Paul Colin

Potser més encara que el teatre, el cinema està obsessionat per l'amor, però el gran actor Louis Jouvet no sembla preocupar-se'n. Ben poc d'amorosa té la intriga de *Topaze*, el primer film en què figurà Jouvet. Menys d'amor hi ha encara en *Knock*, l'obra de Jules Romains, que ja fou creada per Jouvet al teatre i que ara serà posada cinematogràficament en escena per Georges Marret, el mateix Jouvet i Roger Goupillières, amb Georges Neveu d'encarregat del *découpage*.

Una altre tàndem?

Stan Laurel, l'infeliç, el curt de gambals, i Oliver Hardy, el dominador, el tirànic, formen el tàndem més famós del cinema. (Afegim, entre parèntesis, que fora del film és Laurel qui mana i Hardy qui obeeix.)

Però ara sembla que es va a formar una altra parella còmica. Jimmie Durante, l'home dels nas llarg, interpretarà amb Stuart Erwin un film titulat *Cinc dies*. Si la combinació reix, aquesta associació es convertirà en permanent.

Si és així, què farà Buster Keaton, sense el seu segon? Serà veritat que s'ha retirat del cinema?

Films que no passen de moda

Evidentment, els homes de *L'Esprit Nouveau* eren uns pedants i uns exagerats. Però de vegades n'encertaven alguna. Aquesta, per exemple: «L'horitzontal desvetlla en tot ésser humà una sensació primària, idèntica. El negre desvetlla en tot ésser humà una sensació primària, idèntica. Cap misticisme, en això: fets físics de reacció subjectiva. Hi ha fets físico-subjectius que són, perquè l'organisme humà és tal com és. Us tallo el cap, us moriu. Basteixo una piràmide, experimenteu una sensació d'estabilitat. Pinto un vermell, el brau que dormita en vós es desperta. Totes les arts són bastides damunt aquests estandards. En tots els homes del món, les mateixes sensacions primordials, constants, estandards, es desvetllen sota el xoc dels mateixos fets físics.» Aquestes afirmacions eren engegades amb una suficiència i una seguretat perfectament insuportables. Però cal reconèixer que contenien una gran dosi de veritat. Ara bé: nosaltres ens permetrem afegir que, ultra els estandards esmentats, que podríem anomenar visuals, n'hi ha uns altres, que podríem qualificar de sentimentals. En efecte: no és arriscat afirmar que existeixen uns fets que actuen de la mateixa manera damunt la sensibilitat dels éssers de totes les latituds.

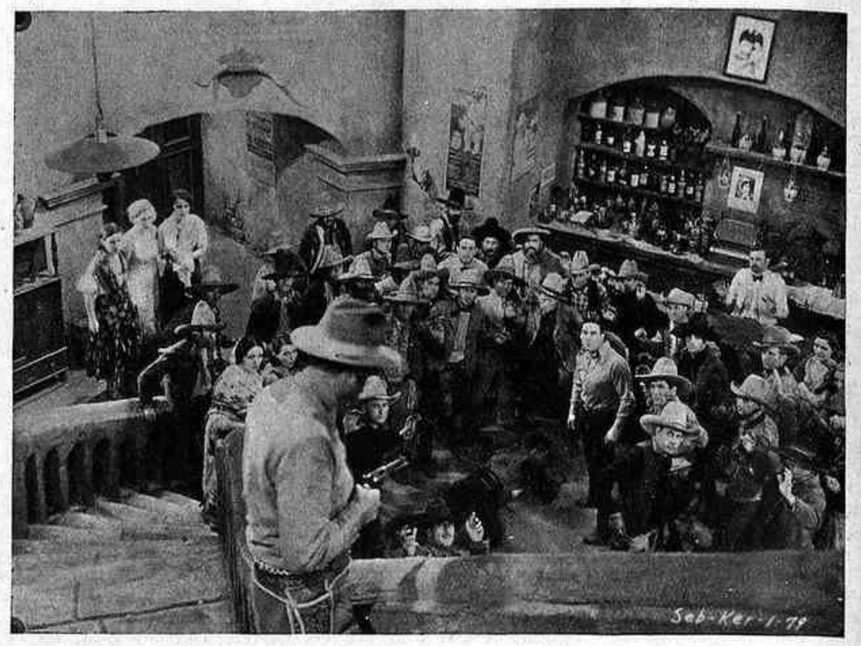

«Audaç i galant»

El cinema ha manipulat sempre aquests estandards d'acció certera. I és degut a això que ha esdevingut l'art més universal de totes les arts que es fan i es desfan. Vegeu els films de l'Oest, per exemple. Tots són iguals. El *rancho* olorós de bestiar i el *saloon* perfumat de pòlvora. Bon espetec de trets i cops de puny ben administrats. El fatxenda provocador que és posat en ridícul per un de més valent que ell. Bons i dolents. I un heroi romàntic, tipus *Zorro*, protector decidit dels bons i enemic implacable dels dolents, que sempre arriba, rabent, en el precís moment que un *outlaw* anava a cometre una mala acció. Sempre el mateix. Els mateixos tòpics. Les mateixes frases fetes. Ja sabem que el film ha d'acabar bé. No falla mai. Amb tot, l'emoció se'ns arrapa a la gorja. Si goséssim, o si ens trobéssim en un cinema de barriada, ens posaríem a cridar com uns desesperats i aplaudiríem frenèticament el triomf final dels bons i el càstig indispensable dels dolents. Tòpics. Frases fetes. Però sempre el mateix èxit esclatant. Per què? Perquè es tracta d'una fórmula infallible que no envellirà, que no pot envellir, que no passarà, que no pot passar de moda, car està basada en fets que indefectiblement s'apoderen de l'atenció dels espectadors de tot el món. Eficàcia fatal dels estandards. I, gràcies a aquesta fórmula infallible, els *westerns* no han passat de moda. Ací va la prova. En ple 1933, la Fox ha ressuscitat els films de vaquers de George O'Brien — recordem *El salt decisiu, La vall de la sorpresa* i un de molt bo, *Audaç i galant*, dirigit per Alfred Werker —, i la Universal ha reeditat les frases fetes de Tom Mix i el seu cavall. Doncs bé: en ple 1933, aquests films han tingut el mateix èxit dels seus peedecessors molts anys enrera.

Hi ha altres estandards cinematogràfics, encara. El conte de fades, per exemple. La pastoreta que es casa amb el príncep dels seus somnis, la noia pobra que es casa amb el fill d'un milionari, és un fet que colpirà sempre el cor de les multituds. El conte de fades, iniciat a Amèrica pels films de Mary Pickford, tampoc no ha passat de moda. A còpia de polir-lo i perfeccionar-lo, els americans ja n'han fet una cosa gairebé perfecta. La temporada passada ens ha ofert *Rebecca*, un film d'Alfred Saatelli, una pura delícia d'observació i de matís, d'humor i de tendresa, en el qual una noieta sense un centau — Marion Nixon — es casava amb el metge del seu poble — Ralph Bellamy —. A esmentar, també, *Tereseta*, un film del mateix Santell amb Janet Gaynor i Charles Farrell, que era una versió parlada de *Tess en el país de les tempestes*, interpretat anys enrera per Mary Pickford. Transplantat a Europa, el conte de fades ha estat tractat pels francesos amb una sensibilitat exquisida. *París-Mediterrani* de Joe May, un dels millors films francesos darrers — una dependenta del *Printemps*, la dolça Annabella, que es casa amb un lord anglès, Jean Murat —; *S. M. l'Amor* d'Erich Schmid — una *barwoman*, Annabella també, que s'uneix amb un jove milionari, Roger Tréville (en aquest film interpretava un rol secundari l'actor Prince, *Salustiano*, que ha mort fa pocs dies) —; *La taquimeca*, un film finíssim de W. Theile — una mecanògrafa, la deliciosa Marie Glory, que esdevé esposa del director del banc on treballa, Jean Murat —, tots aquests films i molts d'altres ens demostren que el conte de fades cinematogràfic, tan vell com els *westerns*, no tan sols no ha envellit, sinó que encara fa tan tranquillament de les seves, fins i tot en el Vell Continent.

I, per acabar, heus ací un altre estandard que encara no ha vist, ni veurà segurament mai, la seva voga decréixer. Els films policíacs. Aquests, com els altres que hem comentat, són tallats tots segons un mateix patró. Es tracta de mantenir viu l'interès de l'espectador durant noranta minuts, de llançar-lo constantment dins falses pistes, de fer-li creure que l'assassí és aquest, aquell o l'altre, fins que al final resulta que el culpable és aquell que ningú no havia sospitat. Cop de teatre inesperat. Es molt fàcil. El truc és elemental. El repeteixen inlassablement. Però l'espectador cau invariablement en la trampa tan grosserament preparada. Eficàcia fatal dels estandards, cal repetir-ho. Darrerament, hem vist dos films modèlics d'aquest gènere. *El testimoni invisible*, de Thorton Freeland, en el qual, després de fernos cavillar molt, ens revelaren que el crim havia estat comès per una arma dissimulada en un aparell de ràdio, que disparava en connectar-se amb una estació determinada, i *La mà assassina*, un film de Ben Stoloff estructurat segons la mateixa fórmula clàssica. Els francesos ens han donat també pellícules d'aquest gènere gens negligibles. Recordem a l'atzar, *El misteri de la cambra groga*, una adaptació de la famosa novella de Gaston Leroux feta per Marcel L'Herbier, i *Fantomas*, un episodi de la célebre sèrie de Pierre Souvestre i Marcel Allain adaptat per Paul Fejos.

Westerns, contes de fades, pellícules policíaques... Films que no passen de moda.

SEBASTIÀ GASCH

COLISEUM
continua la seva carrera de
Programes insuperables

i l'opereta de Lubistch
EL TENIENTE SEDUCTOR
per MAURICE CHEVALIER
La propera setmana
REMORDIMENT
la millor pel·lícula de l'any
ES UN FILM PARAMOUNT
2 ptes. Butaca — 1 pta. Amfiteatre — 50 cts. General

(c) Ministerio de Cultura 2006

EL TEATRE

TEMA ESTIVAL

La neuràlgia del teatre català

Per primera vegada em tempta d'escriure sobre el tema acabat de subratllar, el qual, si bé certament no té res d'inèdit, és prou òpim perquè cada estiu puguin especular-hi uns quants escriptors afectes a la nostra dramàtica. Al lector no li passarà per alt, però, una petita diferència entre la meva manera d'enfocar-lo i la que han emprat els que m'han precedit en l'ús i abús de la paraula, els quals se l'han agafat pel cantó que crema, sia el de la crisi, sia el de la decadència, sia el d'altres patetismes impropis de l'estació.

Dinar cinquantenari d'«Els Vells» (1903). — Al grup, Iglésies, Jordà, Franquesa, ***Urrecha, Morató, Bernat i Duran,*** *Planes Taverne, etc.*

Els amics de MIRADOR saben que la suggestió va començar d'inquietar-me ja fa uns mesos; però el fet que una empresa explotés, ací caic allà m'aixeco, el negoci de l'escena parlada en la nostra llengua, em retenia la ploma esperant que aquell teatre tanqués les portes. Posat que ja ho ha fet, cap consideració no em priva de llançar-me al tema temptador, un cop hagi esvaït possibles interpretacions malèvoles d'algun lector aficionat ignorant que si el meu nom no ha figurat aquest any als cartells del Romea és degut simplement al fet de no disposar de cap obra inèdita quan em fou demanada per un bon amic que vingué a veure'm per encàrrec de l'empresa Burgas-Daví.

Calia aquest previ aclariment particularíssim perquè cap dels maliciosos que em puguin llegir no s'entestin a llucar en algunes de les coses que per molt que primfili no em podré escapar de dir, un imaginari deix d'amargor a causa de desconsideracions personals que no han existit — a part de moltes altres raons poderosíssimes — perquè ni tan sols hi ha hagut ocasió per produir-se.

* * *

Sovint trobeu un simplista que ensenyant el blanc dels ulls i emprant un to d'ennuec, us diu: «Quin país el nostre! Ja ho veieu: ara que tenim l'autonomia, el teatre català viu una vida misèrrima, reclòs en una sola barraca.» Els que parlen així, que són en nombre molt superior a aquells que no es planyen gràcies a que amb un sol teatre ja en tenen prou per satisfer la seva afició, pateixen la mateixa confusió que ha patit durant anys i panys molta altra gent de la nostra terra. Em refereixo a la confusió de creure que el teatre català ha d'ésser pres com un teatre polític, de política patriòtica de via estreta, i que els catalanistes, pel sol fet d'ésser-ho, tenim l'obligació d'anar-hi encara que la comèdia que facin sigui un rave i els actors que l'interpretin no sàpigen llur paper.

El pitjor és que aquest criteri tan flonjo és compartit per alguns autors, no pocs comediants i més d'un empresari, dels que estan en actiu i dels que són a la reserva.

Alguna vegada, en un dia assenyalat, com és ara el d'una vetllada commemorativa, o patriòtica, o necrològica, o d'estrena o de benefici, he sentit exclamar, al *camerino* d'un artista o al despatx d'un empresari: «Què me'n dieu? Avui, un ple com una casa, i demà no arribarem a les dues-centes pessetes.» La lamentació venia de no caure que aquell dia la riuada de públic no la canalitzava ni l'obra, ni la interpretació, sinó la part sobreposada al programa, la *propina*, o el farciment, com si diguéssim. Aquest cavall francès que cada dia veiem aturat al magatzem de sota casa, fermat als braços del carro, només ens ha fet tombar el cap el dia de Sant Antoni. Doncs així com el cavall només ens ha cridat l'atenció el dia que feia el fatxenda, el públic catalanista — fem totes les excepcions que vulgueu al servei de tots els que són amatents a protestes i a rectificacions — sols assisteix al teatre català quan l'empresari, que se les pensa totes, ha trobat el truc d'una sessió fatxenda.

Cal dir que el repertori de les parenceries és tant o més extens que el d'obres del teatre més fecund. I que la gama té tants matisos, que va des de la vetllada commemorativa, amb l'assistència, pregada amb llàgrimes als ulls, de les personalitats representatives o bé idolatrades per les masses, fins a l'estrena de l'obra que hom sap que no posseeix cap altra qualitat que la d'ésser escrita per un senyor amb prou amistats per a assegurar el ple de la primera representació.

I és que així com el contingut de públic de l'espectacle parencer és format per gent que bada, el contingent dels empresaris el constitueix gent que no bada. Direu que en absolut, no. Ja el trobeu l'empresari que s'ha equivocat i si a mà ve ho confessa dient-vos: «Noi, he badat!» Però es guarda com d'escaldar-se de dir que la badada ha estat per excés de pretensió murriesca.

Aquesta pretesa vivor dels empresaris contribueix molt al desmanegament del teatre. Parlo de l'empresari-tipus, i em refereixo al dels diversos gèneres que es cultiven al país. L'empresari és l'home del món que més es creu infallible; i posseït d'aquesta creença, atribuirà el fracàs de la seva empresa a totes les contingències hagudes i per haver, abans que a falla de la seva gestió rectora.

Es clar que l'empresari, com a home que es juga els seus diners, o els dels altres, té dret a fer, en el teatre que regeix, tot allò que li sembla convenient als seus interessos. També és clar que té la seva punta de raó quan bota davant el treball periodístic que el bescanta per haver estrenat una determinada obra. Jo he sentit aquesta teoria de llavis d'un empresari: «Heu vist mai que li diguin res al senyor Sindreu perquè a la seva botiga vengui damasc o vengui draps de cuina? Doncs, per quins set sous jo no puc oferir al públic de la meva *botiga* el gènere que a mi em doni la gana?» Repetim que l'home té, si voleu, una punta de raó. La perd, però, quan en els anuncis ofereix damasc i dóna drap de cuina, que és allò que no fa mai cap botiguer de robes per trapella que sigui, i és, en canvi, allò que tenen l'hàbit de fer els empresaris, àdhuc els menys trapelles.

I és que hem arribat a un punt que per a l'empresari el públic intelligent no compta. Qui sap si per manca d'afinitat, no creu en la seva existència, i les seves activitats s'esmercen només en la conquesta de badocs, per a la qual cosa no escatima res de tot allò que pot suggestionar-los. Qualsevol cosa és oferta com una obra excepcional. Hem vist anuncis d'una comèdia estrenada sense pena ni glòria, que no arribà a les vint representacions, tot i ésser propietat de l'empresari, que feien així: «Avui, demà I SEMPRE, tal obra.» Els redactors de solts de comptaduria han esgotat el repertori dels mots altisonants. No hi ha cap obra que no hagi constituït *un èxit de lectura*. Si és original, es tracta sempre de la definitiva de l'autor, d'aquella que el consagrarà com la figura més destacada del teatre contemporani. Si és d'un inèdit, per assemblar-se a algú s'acostarà, almenys, a Bernhard Shaw. Si és una traducció, no ha romàs al cartell d'un teatre de París menys de tres anys, ni de sis a un de Berlín, ni de dotze a un de Nova York. El nombre de representacions obtingudes a l'estranger es gradua per la distància geogràfica que hi ha d'ací a la ciutat escollida.

Els aficionats a l'estadística tindrien un magnífic camp d'entrenament si reunien en fitxers els adjectius que certes empreses durant la temporada a les obres que han estrenat, els èxits de lectura aconseguits, els blufs fets al volt de les produccions estrangeres i les representacions que al capdavall han aconseguit a casa nostra, amb entrades d'un promedi de tres-centes pessetes.

Diuen la gent de teatre que els èxits pugen al cap dels autors. Res més cert, en tractar-se d'autors amb caps prou voluminosos que els sigui permès de reservar-hi lloc per a alguna cosa sobrevinguda. No menys cert, però, que l'embriaguesa de l'autor és compartida per l'empresari. La història del teatre — del nostre i dels altres — és plena de víctimes enllaminides per esdeveniments que són difícils de repetir, si no és a molta distància. Per exemple, d'ençà de l'èxit d'*El procés de Mary Dugan*, en el qual, com en tots els èxits excepcionals, prengué una part principalíssima la badoqueria, el Romea viu amb el desfici i l'esperança d'heure la germana massa esquiva que no acut malgrat del temps, dels bons propòsits i dels reclams *a l'americana*. I el que esdevé al Romea, passa a l'Espanyol, on Santpere la temporada darrera ha maldat endebades cercant la parella de *La reina ha relliscat*, com havia maldat anys enrera cercant la de *La Marieta de l'Ull Viu*. Això per retreure només casos que podem dir que encara bateguen i relatius tan sols al teatre més o menys català. Si féssim marxa enrera, podríem ilustrar aquest article amb els noms de multitud d'empresaris arruïnats a causa d'haver ensopegat un dia l'obra que o bé els enriquí o bé augmentà llur riquesa. I és que en estat d'embriaguesa, els empresaris, com tota persona nada, perden la consciència, s'anullen i cometen totes les atzagaiades pròpies dels irresponsables.

AVELÍ ARTIS

UNA COMMEMORACIÓ

GOUNOD

Es prepara a París una solemne commemoració de Gounod en ocasió del setantacinquè aniversari de la primera representació del *Faust*, primera edició, que després fou retocat i reprès en 1869.

El famós músic francès era fill d'un pintor aleshores bastant conegut que posà tota la seva cura en l'educació del fill, en el programa de la qual hi havia inclosa la música, però solament a títol ornamental, ja que la intenció del pare era de fer del seu fill un notari.

Com és veu, era molt lluny d'intuir la vocació del noi, el qual havia heretat del pare la passió per l'art, que en ell es decantava cap a la música.

Hi hagué vives disputes entre pares i fill per aquesta vocació, però compresa a la fi la inutilitat de contradir-lo, el deixaren lliure de seguir les seves inclinacions.

En 1839, a penes acabats els seus estudis, Gounod deixà París per anar a Roma, on romangué durant set anys. La Capella Sixtina esdevingué el seu lloc predilecte, on s'abandonava a la joia dels seus instints artístics. La seva passió eren les pintures, la música i el cant. Aquesta música era nova per a ell; les sonoritats particulars de les veus del cor de la Capella — compost en aquell temps d'eunucs — l'exaltaven.

A aquest propòsit escrivia a uns amics: «Hi ha obres que cal veure i sentir en els mateixos llocs per als quals han estat creades. La Capella Sixtina és un d'aquests llocs excepcionals. Es un monument únic al món. El geni colossal que n'ha decorat les voltes i les parets amb la incomparable creació del gènesi i del judici universal, el pintor dels profetes — amb els quals sembla tractar d'igual a igual — no hi haurà mai qui se li assembli.»

La música de Palestrina tingué una gran influència sobre les obres de Gounod. En efecte, després d'haver acabat els seus estudis musicals a Viena i a Munic, compongué una *Missa a la Palestrina*.

Envaït d'una forma morbosa de sentiment religiós, demanà i obtingué d'entrar al seminari parisenc de Sant Sulpici, i un bon matí fou vist endossar l'hàbit talar. Això sorprengué els seus amics. Per raons no prou ben determinades, però sembla que per motius de salut, alguns anys després sortí del seminari.

Nou Luter, penjà els hàbits a la figuera i es casà amb la filla de Zimmermann. Després escriví diverses obres teatrals que encara avui frueixen de gran favor popular.

En 1858 el Teatre Líric de París representava amb gran èxit *El metge a desgrat seu*. Carvalho, aleshores director d'aquest teatre que feia una competència despietada a l'Opéra Comique, donat l'èxit obtingut per Gounod amb la seva primera obra, li encarregà d'escriure el *Faust* sobre llibret inspirat de Goethe.

Aquesta òpera fou representada dues-centes nits seguides al Teatre Líric.

* * *

Entre les tantes altres obres degudes a l'ex-candidat al notariat, recordem *La Reina de Saba*, que fou un clamorós fracàs a l'Opera de París.

El mestre en sentí tanta amargor que per atenuar-la emprengué un viatge a l'estranger. Un dia a Munic, es trobà amb el cèlebre crític musical Bade.

— Com, mestre, sou a Munic? — li féu aquest, sorprès.

— Viatjo per un dol de família — respongué Gounod.

— Si que em sap greu, i us presento el meu condol més sincer — afegí el crític, prenent l'aire trist de circumstàncies — i qui heu perdut?

— Una dona que havia estimat molt — respongué el músic, rient obertament del posat trist del seu interlocutor —, la Reina de Saba.

D'Alemanya Gounod passà a Roma. La mania religiosa li agafà més fort. Cada dia era a Sant Pere, i fou aleshores que compongué l'*Oratori*, la *Reina dels Apòstols* i la famosíssima *Ave Maria*.

En aquell temps Gounod escriví a un amic aquestes paraules: «La meva vida és una cella i la seva regla és: recolliment, vida de l'ànima; intimitat, vida del cor; treball, vida de la intelligència; i dic al món: tu per mi no ets res, ets la mentida.»

A propòsit de les seves manies religioses, és oportú de reportar aquest típic episodi:

Un matí Gounod, passejant per l'avinguda de Villiers, entrà a casa de Sarah Bernhardt. L'eminent tràgica era al seu estudi, vestint el tradicional vestit d'home i treballant en el bust de Girardin. El compositor es sobtà d'aquell abillament, que judicava poc correcte. Però no gosà dir res, i pregà Sarah de continuar treballant, mentre s'asseia en un divan contemplant silenciosament l'artista. Tenia l'aire trist i preocupat, i Sarah li ho féu observar. De moment, el mestre no respongué; però tot d'una preguntà:

— Sarah, pregueu alguna vegada?

La gran actriu jutjà indiscreta aquesta pregunta feta d'una manera quasi tràgica, i arronçant les espatlles i observant maliciosament l'efecte que produïen les seves paraules, respongué:

— Pregar jo? Mai de la vida! Sóc atea.

— Atea! — exclamà Gounod tornant-se pàllid. I, deixant-se caure de genolls, exclamà:

— Déu de bondat, Déu de misericòrdia, tu que has omplert aquesta criatura de tots els dons més preciosos, tu que li has donat la gràcia, la bondat, el talent i el geni, tu que l'has feta per estimar i ésser estimada, i no li has donat la fe... Déu de la caritat, fes que ella et comprengui... perdona-la... inspira-la...

I continuà en aquest to un quart d'hora, mentre Sarah, penosament impressionada d'aquesta escena, creia que Gounod s'havia tornat boig i cercava una manera de desfer-se'n. Per fi, Gounod s'alçà, agafà el seu capell, llançà un darrer esguard a Sarah, i sortí.

Des d'aleshores Gounod i Sarah no es van veure mai més.

ATHOS NOVELLIS

Records de Francesc Vinyes

El tenor Francesc Vinyes sempre va ésser un home seriós. Cas excepcional, ja que l'ambient de l'art líric, per més que es digui, no és cosa que es pugui pendre amb absoluta serietat.

Es que Vinyes no pertanyia a la fauna tenoresca. Si només hagués estat allò que en diuen un tenor, que ve a ésser la cosa més insignificant del món, m'hauria passat anys i anys sense escoltar-lo, perquè una de les coses que he arribat a posar en clar en la meva llarga freqüentació pels medis del teatre líric, és que prescindint de pendre's seriosament el tenor, la tiple, el baríton, la contralt i el baix, és fàcil d'arribar, com jo ara, als cinquanta anys gaudint de la més perfecta y acreditada salut.

Vinyes en el «Lohengrin»

* * *

Més que un tenor, Francesc Vinyes era un excellent artista i un cantant que posseïa el sentit del decòrum en el cant. Quan, en 1914, vaig poder tractar-lo força, en ocasió del magnífic *Tannhäuser* que va interpretar al Liceu, me'n vaig poder adonar perfectament. Vinyes cantava per a fondre's amb la concepció de l'autor, i quan atacava valentment un agut, ho feia perquè el compositor així ho manava, i no amb vistes a la comptaduria i amb lletra acceptada amb la claca abans de la representació i pagada quan s'està a punt de començar el darrer acte.

Vinyes va fer sempre d'artista, perquè ho era de naixença. Tenia molt present que el vell Verdi — al qual ara es comença a fer justícia — en les seves *Memòries* va deixar escrit: «El bon Déu primer va crear l'home. Més tard, la dona. Després va voler crear l'idiota. I tot seguit va donar veu al tenor. I res més que veu.» Això ho va escriure Verdi després d'enllestit l'*Otello* i de resultes dels mals de cap que li reportaren les imbecillitats del tenor Tamagno, que fins volia modificar-li la tessitura de la partitura.

* * *

Vaig poder tractar molt aquest gran artista que acabem de perdre, i sempre l'he tingut catalogat entre els lírics notables, i amb notabilitat no adquirida a cops de bombo de comptaduria.

Li havia vist lliurar batalles formidables a l'escenari del Liceu, per la dignificació de la presentació escènica.

Una temporada, Vinyes va venir a cantar aquella mena d'obra que, amb vistes al panbabauisme, es va escriure amb el títol de *L'Africana* (se'n diu així perquè els darrers actes transcorren a l'Indostan; ja veieu si anem bé). Tot i no fent-li gens de gràcia aquella producció de Meyerbeer, per raons d'empresa, molt explicables en aquelles èpoques del Liceu, Vinyes es veié obligat a cantar la part del tenor que, com qui no diu res, és Vasco de Gama.

L'abillament tradicional del Vasco de Gama que es presenta al Liceu voreja el *delirium tremens*. Regireu tota la iconografia, i encara que us hi passeu la vida no trobareu res com aquell figurí: tonelet de vellut amb serrell argentat de làmpara de menjador de cupletista; coll i punys de llauna; colants vermells i bota alta de pouetaire. Bigoti i perilla. I algun tenor, per acabar-ho d'adobar, fins s'ha posat espasa de cassoleta.

Quan, perquè se l'emprovés, varen portar aquesta disfressa a *Paco* Vinyes, la rialla d'aquest va deixar astorat el sastre del Liceu.

—Senyor Vinyes—li deia—, tingui present que així ho vestia En Gayarre. I també En Biel. Miri que és de rigorosa època.

—Mireu, aquest Vasco de Gama, guarnit així, només té un precedent, i no en la història, però si a Barcelona. El trobareu al carrer de Fernando, a l'aparador de can Clausolles...

I acte seguit encarregava a Caramba que li dibuixés un figurí.

* * *

Aquests dies tothom ha recordat Vinyes en el *Parsifal*. Cal dir que va ésser un dels seus més grans triomfs. Per més que el tenor provà de convèncer l'empresari Volpini que el *Parsifal* s'havia de cantar en català, el Liceu, en aquell 1913, més que el primer coliseu de Catalunya, era una colònia del Scala de Milà i de les cases editorials italianes.

En maig de 1913, Vinyes havia interpretat, al Palau de la Música i sota la direcció de Franz Beidler, la traducció catalana del *Parsifal* deguda a Joaquim Pena. Malgrat tots els esforços de Vinyes, al festival wagnerià del Liceu es va cantar en italià, i en una traducció molt allunyada d'ésser cap model.

* * *

En una de les estades del darrer rei d'Espanya, quan la disbauxa de l'Exposició, es va organitzar una funció règia. A la família reial i als que la voltaven, se'ls varen proposar, perquè triessin, uns quants títols d'obres nacionals: *La Dolores* de Bretón, *Las Golondrinas* d'Usandizaga, i *Marianela* de Pahissa. De *palacio* va venir l'ordre que, seguint els gustos de la família reial, es posés en escena *Madame Butterfly*.

Quan Vinyes ho va saber, se'n va anar de Barcelona, a tranquil·litzar-se entre els arbres fruiters de Moià.

* * *

Estic més que segur que aquestes hores, en un recó d'Itàlia, hi ha una velleta que plora la mort recent del gran artista català. Els que sou joves no heu conegut aquesta velleta i per tant no us ha estat possible d'ovacionar-la: és la famosa Emma Hariclea Darclée la més famosa artista lírica de les darreries del segle XIX. Triomfs, homenatges, fortunes devorades i àdhuc un suïcidi d'un aristòcrata figuren en la seva història. Tenia unes targetes que deien: *La nobile signora Hariclea Darclée*. Havia cantat des de la Gilda de *Rigoletto* i la Rosina d'*El barber de Sevilla* a les greus contraltitzacions de l'*Orfeu* de Glück. Creadora com cap altra de la *Manon* de Massenet. El mateix Richard Strauss, que en dirigia l'estrena al Constanzi de Roma, la va triar per al *Cavaller de la Rosa*. Finalment, la pèrdua de la veu, la vellesa i la misèria. Conec qui ha vist la Darclée anant a darrera hora, amb un cabasset, a comprar les deixalles del mercat de Milà.

El vell Verdi va morir sense família. Les seves òperes donaven una veritable fortuna. Verdi, que sabia el que era passar gana, va fundar l'Asil Verdi, dedicat a emparar els vells i pobres artistes lírics italians.

La Darclée no era pas filla d'Itàlia, sinó romanesa, i això la privava d'acollir-se a la fundació de Verdi.

Quan Vinyes va saber aquesta història, remogué tot Itàlia, i va aconseguir que fos emparada per l'Asil Verdi tenint en compte que havia estat l'artista estrangera que més havia fet en favor de la música italiana arreu del món.

RAFAEL MORAGAS

A la pàgina 8:

La presentació del tenor Vinyes, per Josep Artís.

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Telèfon 14186

GUTEMBERG, S. A.
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utillatge per les **Arts Gràfiques**
Agullers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA
ANTONI MARTI
Màxima rapidesa ■ Màxima qualitat
AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES LLETRES

CURIOSITATS BIBLIOGRAFIQUES

La primera edició de "L'Atlàntida"

Sabéssiu lo català
sabrieu què és enyorança.

VERDAGUER

Algún crític ha dit que aquests dos versos són de tots els catalans. Hi ha, tanmateix, un tret essencial del caràcter nostre. El mot enyorança explica la inspiració i la tenacitat d'aquells catalans que, lluny de la pàtria, saborejaven l'emoció de la llengua. Era aquest mateix sentiment el que inspirava l'*Oda* de l'Aribau. L'enyorament dóna al poeta la virtut de la sinceritat.

Mira, mira l'ingrat que en sonar en sos [llavis
per estranya regió l'accent nadiu no plora,
que en pensar en sos llars no es consum ni [s'enyora...

Era també la força inspiradora que decidia el caire més peculiar del sentimentalisme verdaguerià. L'emotivitat de *L'Emigrant* assenyala fins a quin punt som sensibles a aquesta cosa tan nostra: l'enyorança.

La Renaixença, després dels primers passos vacillants, era en l'ànima del poble. Res no ho evidencia tant com les manifestacions de cultura catalana a l'estranger. A Nova York, a darreries de 1874, apareixia el periòdic català *La Llumanera de New York*, que es publicà fins a 1881 i que és una mostra de l'ànsia patriòtica que animava els catalans residents a Nordamèrica. Poc temps després i a l'Amèrica del Sud, una publicació periòdica catalana que uns quants enyoradissos havien batejat amb el nom simbòlic de *L'Aureneta*, era una mostra més del desentrebaltiment de la llengua i de la seva força expansiva. El primer número va sortir a Buenos Aires el dia 1 de juny de 1876 i el darrer el 27 de juny de 1880.

Quan la Renaixença encara no estava assegurada i els escèptics tenien una rialla despectiva pels escriptors de llenguà catalana, el geni de Verdaguer obria noves perspectives i consolidava d'una manera magnífica els esforços dels predecessors. *L'Atlàntida*, amb la reintegració a la llengua literària de paraules vives en el llenguatge del poble, donava una gran flexibilitat a l'idioma i el feia respectar de tots aquells que, fins aleshores, l'havien motejat de pobre. La llengua catalana, gràcies a Verdaguer, es tornava a conèixer a Europa. França, Alemanya, Portugal, Itàlia, Anglaterra, saludaven amb llurs traduccions de *L'Atlàntida* la nostra literatura renaixent.

Aquesta obra que havia de consolidar d'una manera definitiva l'esforç heroic dels renaixentistes, rebia, potser perquè l'enyorament fa més sensible la intuïció, abans de cap altra, l'homenatge dels catalans d'Amèrica. El mateix any del premi dels Jocs Florals de Barcelona i amb anterioritat a l'edició feta a despeses del marquès de Comillas (1878), *L'Atlàntida* era impresa a Buenos Aires per aquell grup de catalans que, dos anys abans, havien fundat el periòdic *L'Aureneta*.

S'ha dit que Verdaguer va enutjar-se en saber aquella primera edició de *L'Atlàntida*, feta sense la seva aquiescència. Aquesta versió, però, no sembla veritat.

L'Aureneta, en el número de l'11 d'agost de 1878, diu: «*Havem sigut afavorits amb una carta del privilegiat autor de* L'Atlàntida, *En Jacinto Verdaguer, donant-nos les gràcies per la impressió de son magnífic poema del qual n'hi enviàrem un exemplar.*

En la mateixa carta ens diu que ha afegit un cant a son poema.

Estimem altament l'atenció que hem merescut del senyor Verdaguer, així com les benèvoles frases que ens adreça, sigui per la bona i elegant impressió de L'Atlàntida *com per lo nostre patriòtic treball en publicar en aquestes terres una revista catalana, frases que fem extensives a los suscriptors de* L'Aureneta *que ens ajuden a lo sostenimènt d'aquest periòdic.*»

L'enyorança, que havia d'inspirar a Verdaguer aquells versos tan sincers i delicadament emotius que ofrenava a Maria de la Pau, princesa de Baviera:

Aquest mal que sols té nom
en nostra llengua estimada,
aquesta veu dels ausents,
aquest sospir de la pàtria...,

dóna a compendre que l'autor de *L'Atlàntida* es féu càrrec i àdhuc estimà la iniciativa dels catalans de Buenos Aires. A més a més, Verdaguer fou un entusiasta d'aquell periòdic que, escrit en llengua catalana, era una veu amiga, encoratjadora de la Renaixenç nostra, al gran continent americà. Res no evidencia tant la simpatia de Verdaguer pel periòdic català de Buenos Aires com la poesia que dedicà al director de *L'Aureneta*, Antoni de P. Aleu, al qual devem també la iniciativa de la primera edició de *L'Atlàntida*.

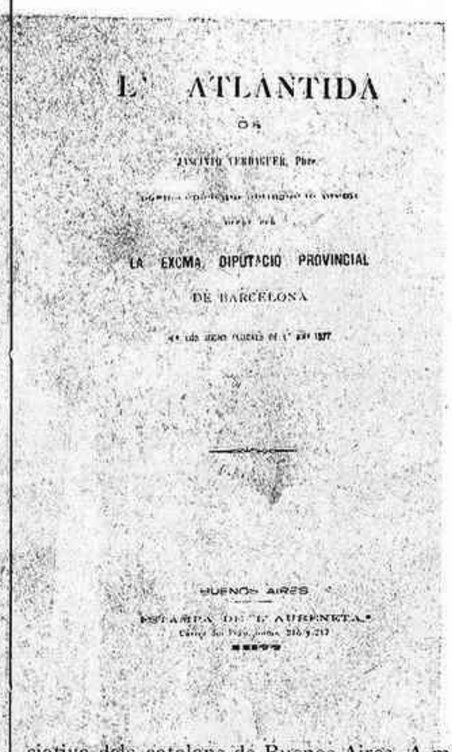
L' ATLANTIDA
ÓS
JACINTO VERDAGUER, Pbre.
LA EXCMA. DIPUTACIÓ PROVINCIAL
DE BARCELONA
BUENOS AIRES
IMPRENTA DE "L' AURENETA"

Verdaguer, que rebia tots els números de *L'Aureneta*, en suspendre's aquesta publicació el dia 27 de juny de 1880, a causa de la revolució que en aquells moments agitava Buenos Aires, i havent passat força mesos sense rebre'n cap exemplar, temerós per la sort del periòdic català, va escriure aleshores una poesia, el motiu de la qual és precisament la incertesa que es publiqués. Aquesta poesia, que es troba entre els *Cants a la Pàtria* en les seves obres completes, acaba així:

Si ja fa el son de la mort
amb lo capet sota l'ala,
vora seu amb un gran crit
fes sentir lo nom de Pàtria,
i tornarà a pendre el vol
vers la terra catalana

Tot això fa pensar que aquella primera edició de *L'Atlàntida* — mostra eloqüent de l'atenció amb què seguien els catalans de Buenos Aires el moviment renaixentista — no disgustà Verdaguer, el qual, a ben segur, devia haver estimat força la sensibilitat d'aquell grup que, lluny de Catalunya, van ésser els primers a pressentir la gran influència que en les lletres catalanes havia d'exercir el seu primer poema èpic.

J. M. MIQUEL I VERGES

Hem vist alguns exemplars de l'edició que comenta més amunt el nostre col·laborador J. M. Miquel i Vergés. En tots, 1877 és la data de la portada, però la coberta, en cartoné, ofereix la de 1878; detall que ja es fa constar en la bibliografia verdagueriana publicada en 1912 a la *Revue Hispanique*.

Aquesta edició de Buenos Aires és feta seguint el text imprès en el volum de 1877 dels Jocs Florals, el qual presenta notables diferències amb el de l'edició prínceps, la pagada per Comillas, amb la traducció castellana de Melcior de Palau.

L'exemplar de l'edició de *L'Aureneta* ofert a Verdaguer — de la col·lecció Batlle — té una dedicatòria manuscrita que diu textualment:

«En testimoni d'atmiració y estima y com á ofrena en desagravis per la profanació d'estampar «L'Atlántida» sens son permis y sens aptituts pera atendrerla, dediquem aquest exemplar trasatlantich al qui millor cantá l'enfonzament del mon, lo llorejat poeta y autor de la obra Mossen Jascinto Verdaguer Pbre. Los editors en Buenos Aires. Anton de P. Aleu, Jaume Puigventós. Juriol. 8/81.» (*N. de la R.*)

VARIETATS

"Europa"

Amb aquest títol, ha aparegut a Barcelona, en castellà, el primer número d'una revista mensual internacional, dirigida pel nostre col·laborador el Dr. Oliver Brachfeld.

Del sumari, força variat (encara que en aquest primer número predominin els temes hongaresos), cal destacar el célebre manifest de Vicente Huidobro dirigit a les joventuts d'Argentina, Xile, Uruguai i Paraguai — que fragmentàriament ja havia publicat alguna revista europea — demanant la formació d'un «bloc hispano-americà» per tal de parar al perill ianqui. Aquest manifest del poeta i assagista sudamericà serà objecte d'una enquesta internacional que *Europa* es proposa de dur a terme.

Remarquem també en aquest número, l'assaig del célebre psiquiatra vienès Alfred Adler, sobre *Toxicòmans*, i l'estudi d'Ernest Seillière sobre *Els romàntics alemanys*.

El seixantenari d'un article

La centenària *Revue des Deux Mondes* del 15 de juliol celebra el seixantè aniversari del primer article que hi publicà Paul Bourget. Era el 15 de juliol de 1873, i l'article es titulava *Le roman réaliste et le roman piétiste*. L'aleshores jove Paul Bourget donava aquesta definició de Zola: «Un home per al qual no existeix el món interior.» Però no era pas menys sever envers els autors de novelles edificants, als quals retreia que «l'edificació no és una qualitat literària».

Al cap de més de mig segle, un altre escriptor catòlic, François Mauriac, sosté la mateixa opinió, i amb un talent ben més a prop del gust dels nostres dies que el de l'octogenari acadèmic.

La legió d'honor a Max Jacob

Hi ha hagut darrerament, a França, gran repartiment de legions d'honor als escriptors. A la llista hi ha sorpreses; com sempre, s'hi troben tot de noms que ningú no coneix com a escriptors. Però entre els escriptors, també hi ha sorpreses. Així hom topa amb els noms de Francis Picabia i de Max Jacob.

Francis Picabia és un pintor doblat d'escriptor, que pels temps de la guerra publicava a Barcelona una curiosa revista d'avantguarda.

Qui li hauria dit llavors que un dia seria un *monsieur decoré*!

El poeta Max Jacob, entre les moltes coses que ha fet en la seva vida, cal comptar unes aquarelles. Anys enrera, hom el trobava a la Closerie del Lilas, o en la taverna de Baty, al bulevard Montparnasse, en companyia de Guillaume Apollinaire i d'André Salmon, amb una corbata rosa, verda, vermella o groga, segons els dies de la setmana, amb la cartera de les aquarelles sota el braç i quan en regalava una, avisava:

—Sobretot, no diguis que te l'he donada. Digues que te n'has fet cinc francs.

Als funerals d'André Dupont, a l'església de Montmartre, Max Jacob lluïa un copalta gris, una pelegrina de cautxú d'igual color i, a sota, una sotana de germà convers, sobre la qual destacava una corbata virolada. Un monocle amb una ampla cinta completava l'abillament del poeta, que s'acabava de convertir.

En 1920, a can Bernheim, va exposar guaixes i dibuixos. Al prefaci del catàleg, es presentava ell mateix en aquests termes: «Conec la dansa, el cant i el piano, els madrigals. Conec el respecte degut als vells, als savis, als sepulcres emblanquinats, la joia, l'amor, la fam, l'aïllament, l'èxit...»

Després de tot d'aventures curioses, que Apollinaire, Billy, Carco, Yaki, Salmon i d'altres conten, es retirà a un convent de Saint-Benoit-sur-Loire. Aquesta conversió féu parlar molt. El seu amic Henri Hertz va dir, sobre això:

—Max Jacob ha canviat de Déu, diuen; però per mi no ha canviat. La impressió que se'n treu, després d'haver-lo sentit parlar, és més aviat que els déus s'han reconciliat amb ell.

Ara es diu que quan va saber que el seu nom figurava en la promoció de la legió d'honor, va exclamar:

— No m'esvera gens una creu més.

LITERATURA ANGLESA

Virginia Woolf

A Catalunya hem tingut la sort de conèixer en traduccions directes tota una sèrie d'obres d'autors anglesos contemporanis, al cap de ben poc temps d'ésser traduïdes al francès, llengua per mitjà de la qual acostumem a assabentar-nos del que passa més enllà de París, i així fa temps que el nostre públic ilustrat pot llegir coses tan interessants com les novelles de Maurice Baring i Frank Swinnerton, la divertidíssima *Nimfa constant* de Margaret Kennedy i la meravellosa *Mrs. Dalloway* de Virgínia Woolf.

De totes les literatures contemporànies, la més rica en novellistes interessants és l'anglesa. De Proust ençà, les obres que més ressò han tingut, les que han marcat quelcom en la història de la novella d'aquests darrers anys, les devem a la generació actual de novellistes de parla anglesa de què formen part els que havem anomenat abans.

Fet curiós en aquesta generació, poc coneguda encara de la gent de casa nostra, l'element femení hi té una importància gran i una representació ben nombrosa. A més de Margaret Kennedy i de Virgínia Woolf, aquesta generació de novellistes angleses que continua la tradició de les germanes Brontë, de Mrs. Gaskell i de George Elliot, compta noms ja coneguts fora d'Anglaterra: Rosamond Lehmann, Stella Benson, Clemence Dane, Katherine Mansfield (morta no fa gaire temps). D'altres que encara els ha de descobrir París, i així internacionalitzar-los: Dorothy Richardson, Rebecca West, Rosa Macaulay.

La més interessant, però, de totes elles és Virgínia Woolf. Les seves novelles són una cosa sorprenent i encisadora.

* * *

La primera cosa que hom experimenta en llegir una novella seva és una sensació de desempar. El lector es troba perdut enmig de l'obra. Li costa de situar-se. Es la mateixa situació de l'home que es troba en una reunió deliciosa on no coneix ningú. No sap ben bé de què es tracta ni què passarà, però comprèn que és una cosa meravellosa.

Virginia Woolf

Quan s'adona del que vol l'autor, llavors segueix perfectament, ha trobat el fil. Davant seu desfila la vida amb la mateixa incongruència de les coses reals, però embellida, impressionant, tràgica a estones i sempre d'un tamany més gran que el natural. El lirisme de l'autora ha millorat les coses.

Mrs. Dalloway és una història vulgar, d'una dona vulgar també, bella, graciosa, intel·ligent, però a desgrat d'això completament corrent. No és cap cosa extraordinària. Els fets tampoc són res de l'altre món: una jornada de la seva vida, records, quefers de la casa, converses, retalls d'altres vides. De tot això l'autora en sap treure un meravellós resultat; i quan us hi trobeu ficat tot això esdevé apassionant, tot i que sabeu que no ha de passar res d'extraordinari, com res no passa en les seves altres novelles.

To the lighthouse (*L'anada al far*) és un monument a la ilusió, on no passa res més que el temps. Les criatures que esperen l'excursió al far, interrompuda per la guerra, després d'aquesta, ja grans, no hi trobaran cap interès. Les persones que abans eren grans viuen dels records, pensen en els absents, amb el que hauria pogut ésser. Els veritables personatges són les coses, la seva vida. Els seus sorolls són la simfonia que omplirà tota l'obra, com en *Mrs. Dalloway*, les batallades del *Big Ben*, el rellotge londinenc, donaran un to a l'obra, i serviran d'ambaixadors del principal personatge de les obres de Virgínia Woolf: el temps.

* * *

El temps. La seva posició com a personatge novel·lístic la deu a Marcel Proust. En l'autor francès, però, és molt més transcendental que no pas en les novelles de l'escriptora anglesa, potser perquè Proust escriu amb la recança del *temps perdut*, mentre Virgínia Woolf l'esguarda amb una mica d'ironia sentimental. Proust ens fa l'efecte d'una víctima del temps. Mrs. Woolf, en canvi, en parla com d'un amic, una mica llauna però inevitable, implacable. En la seva darrera novella *The Waves* (*Les ones*), l'acció ha desaparegut. Hi ha un seguit de per-

Rosamond Lehmann

sones davant del mar, amb els seus pensaments i el temps que va passant, i gairebé res més.

* * *

Tot això Virgínia Woolf ho veu al través del seu esperit líric, subtil fins a una mena de misticisme, d'hipersensibilitat per totes les reaccions dels homes i de les coses. Té gran parentiu amb Giraudoux; aquest però és molt més irònic, més cerebral potser. Virgínia Woolf és més instintiva, més maliciosa (tot això perquè és dona). Veu en les ànimes dels seus personatges aquelles reaccions més profundes i més fugisseres, les relacions d'homes amb coses i esdeveniments, i amb tot això en fa una novella, que sempre sembla com si l'hagués començada per la seva meitat i us hagués escamotejat el que vindria després de l'acabament del llibre.

* * *

Les coses. Amb el temps són una mena de motiu periòdic en la simfonia de les novelles de Virgínia Woolf. (Poques obres literàries hi ha que donin una impressió de musicalitat tan intensa com les seves novelles.) Tenen una vida pròpia, diferent de la de les persones; una poesia que poques persones ens han sabut explicar tan bé com Virgínia Woolf. Si només fos per això ja podríem col·locar-la al costat dels més grans novel·lists dels darrers temps. Com artista mereix un lloc a part entre els contemporanis. El seu art és genial. El seu lloc està entre Proust i Giraudoux, entre els descobridors del món de les sensacions més subtils.

RAMON ESQUERRA

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Cautxú Català
Corts Catalanes, 615
Ronda Sant Pere, 12
Passeig de Gràcia, 127

Gorres per al bany; selecció de models des d'una pesseta.
Sabatilles de cautxú; models de gran moda.
Joguines flotadors.
Salvavides «Flota».
Piragües de lona i cautxú.
Cèrcols de cautxú per al TENICOIT (joc de moda a les platges)

ADQUIRIU EL NÚMERO D'ESTIU DEL
D'ACÍ I D'ALLÀ
Magazine català
Articles de Rosend Llates, F. Cambó, Carles Soldevila, Vescomte de Güell i J. M. Guilera
Viatges, Camping, Platges, Esports, Modes
Tot allò que escau en número d'estiu
Preu: 5 pessetes
Administració i venda:
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

HA SORTIT
el
Catàleg
del
I Saló Mirador
Cent anys de retrat femení en la pintura catalana
(1830 - 1930)
Un volum contenint a més a més les biografies dels artistes i 50 reproduccions. 6 ptes.
Per als subscriptors 5

Un present que us farà quedar bé.
Visiteu les GALERIES SYRA

Mapes i Guies
per a Automobilistes i Alpinistes
Llibreria Francesa
RAMBLA DEL CENTRE, 8 i 10
Sucursal:
PASSEIG DE GRÀCIA, 87
BARCELONA

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics
Correus: Apartat 190
Teleg.: "Carburos"
BARCELONA
Mallorca, 232
Telèfon 73013
CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA
PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

(c) Ministerio de Cultura 2006

LES ARTS I ELS ARTISTES

Les exposicions de Pittsburg

Els noms acoblats de Pittsburg i de l'Institut Carnegie ja són a Catalunya força coneguts, almenys en el món de la pintura.

Actualment aquests noms tenen pàtina i la virtut de fer saltar el cor i es veuen com a una màxima fita en la vida artística del pintor.

Per aquesta importància, que de cap manera no volem negar, hem cregut oportú de comentar Carnegie i la seva obra de filantropia, succintament. Ho fem moguts pel gran interès universal de l'exposició i per la mica d'alegria nacional que encomana la participació relativament nombrosa que Catalunya hi aporta aquest any.

* * *

En un *Dijous Blanc* de MIRADOR de fa unes setmanes, es parlava del fet paradoxal d'uns mecenatges instituïts per personatges enriquits amb la fabricació d'articles tan convincents com la dinamita, per exemple, i que després, com si obeissin a uns sords i devastadors raus-raus de consciència, es dedicaven a les pietoses obres de provocar l'exaltació dels esperits. Bé, Carnegie no és dels suspectes d'aquesta mena de remordiments.

Carnegie és la pura encarnació del nou ric americà, assedegat d'una superació intellectual i d'una ambició de posteritat enorme que sap que ha de cercar per cantons no industrials precisament.

Fals ianqui (nascut a Irlanda, en 1835), va nacionalitzar-se'n després d'una llarga convivència i potser per causa de tristos successos polítics esdevinguts al seu pare, que era un *enragé* de la democràcia anglesa.

La seva ascensió econòmica és un d'aquells fabulosos contes que porta la doctrina del capitalisme com a esquer, una escala de graons considerables, per pujar a gran velocitat i que deixa perplexos els que estem acostumats a l'Europa dels rics de tradició.

Primer féu d'aprenent teixidor, als catorze anys era ordenança en el servei telegràfic de Pittsburg, mig d'amagat estudià la teoria i en poc temps es transformà en el cap dels serveis.

Això li proporcionà una sèrie d'amistats de categoria i conegué Woodruff, inventor del *sleeping car*. Primer cop d'ull de Carnegie en finançar i patentar l'invent encara calent. Va fundar la Woodruff Sleeping Car Company, i ja va estar en marxa l'ascensió del nou Cressus, ascensió refermada cada moment i que culminà entre altres coses en la prolífica Storey Farm.

Uns detalls emocionants pensant en la seva situació dels catorze anys és la que diu que en 1911, la quantitat dels seus donatius pujava a 175.500,000 dòlars, entre els quals participen, una biblioteca pública amb 53 milions, diverses fundacions docents amb 15 milions més, 10 per a la Fundació de la Pau, 2 per a l'Escola Politècnica de Pittsburg i 18 per a l'Institut de Pittsburg i Washington. Comprà també divuit diaris anglesos, demòcrates per més senyes, i és nomenat lord-rector de la Universitat escocesa de Saint Andrews.

* * *

A l'ombra munifica d'aquest senyor i sota el gran sostre dels milions, funciona l'Institut dedicat exclusivament a la pintura i que compta amb una rastellera de museus de propietat.

Actualment, aquesta organització és dirigida per Saint-Ghauden com a cap superior. Cada any fa una visita per tota l'Europa, escoltant les confidències que sobre els valors de cada nació li diu el respectiu delegat, que per la seva banda té l'obligació de vigilar de la vora els successos importants en pintura del país.

Aquest títol a casa nostra el posseeix Margaret Palmer, que és una senyora que fa l'efecte de fixar-se bastant en Catalunya i de la qual més endavant veurem la seva tasca, producte de l'observació.

L'exposició de Pittsburg és anual. Dura d'octubre a desembre per al públic i en inaugurar-se oficialment ja han estat concedits els premis. Tot l'embalum exposat passa d'abril a maig a Califòrnia, podent-se així fixar en un any just el temps usdefruitat a l'obra cedida, que viatja totalment subvencionada per l'organització.

«El jockey i la seva enamorada», de Grau-Sala, que figurarà a l'exposició de Pittsburg

Els premis fins aquest any eren concedits per un jurat internacional. Aquest 1933, no sabem per quins canvis de criteri, és el primer que el jurat serà constituït en la seva totalitat per elements nordamericans.

L'atorgació dels premis difereix en condicions. N'hi ha que en rebre la quantitat estipulada es perd la possessió de l'obra, d'altres només a base de bonificació i de lliurament del títol, premis-adquisicions especials per a proveir la xarxa dels Museus de Carnegie. A més, i a part de l'Institut, s'hi adhereix una societat de jardinería que premia la millor tela de flors o paisatge.

El panorama és doncs esperançador, més ben dit és illimitat, puix s'han donat casos de compres que representen un percentatge crescudissim i afalagador.

* * *

En la visita que a la nostra ciutat verificà Saint-Ghauden assessorat per Margaret Palmer, es veieren els tallers dels artistes fitxats per la delegada a la península, i en sortí la conclusió de la participació catalana en les personalitats de Galí, Pruna i Junyer, que hi reincideixen, i, com a debutants, Grau-Sala i Mompou.

En el *palmarès* dels premiats en cosa de tres anys, figuren Picasso amb un primer premi, Pruna amb un segon i Junyer amb un altre que no essent cap dels primers és però de categoria.

A despit de la no internacionalitat del jurat, que potser no facilitarà la comprensió de les escoles dels que hi prenen part per primera vegada, som optimistes amb els nostres representants; els ja introduïts, pel coixí de tradició que posseeixen a Pittsburg, a part del seu intrínsec valor, i els iniciats de nou perquè hi van en un moment de maduresa artística i decisiva que influirà en l'admiració ianqui i, si més no, els donarà la impressió de l'arribada de dos nous valors que la inquieta i invicta Europa envia pel canvi amb el dòlar no menys invicte i inquiet i per a demostrar un altre cop l'eterna hegemonia.

ENRIC F. GUAL

raspalls per a tots els usos

articles de neteja—objectes per a presents

rambla catalunya, 40

Cristalls de Bohèmia, Vidres esmaltats

GALERIES SYRA

Diputació, 262 - Telèfon 18710

— Dir-me que no treballo, i he pres part en tots els concursos de la radio!

(The New York World Telegram)

—Així, aquest subjecte l'ha violada?
—I el pitjor és, senyor jutge, que això ja fa mig any que dura...

(Le Rire, París)

PROJECTOR

Una revista d'art

Des d'aquest mateix lloc, alguna vegada, hem reclamat la necessitat d'una revista catalana d'art.

En efecte, des de la desaparició de la benemèrita *Gaseta de les Arts*, que fou la darrera representant de les revistes d'art catalanes, el buit que ella deixà no ha estat pas omplert. Veuen la llum a Barcelona, és cert, unes quantes revistes artístiques, però monogràfiques com són, no omplen pas el buit de què parlàvem.

Hi ha un excellent *Butlletí dels Museus*, publicat per la Junta de Museus, que, com és natural, té un camp d'acció limitat, com indiquen el seu títol i l'entitat editora.

Els arquitectes del G.A.T.C.P.A.C. editen llur portantveu, *A. C.* — que ara darrerament ha publicat un número molt interessant sobre escoles —, dedicat a arquitectura moderna.

Per la seva banda, l'Associació d'Arquitectes publica *Arquitectura i Urbanisme*, revista d'un gran interès, però així mateix de camp limitat.

Veu també la llum a Barcelona una altra revista especialitzada, *Jardineria i Horticultura*, que ja ha arribat al seu quart número i l'obra de la qual mereix tots els nostres encoratjaments i tota la nostra simpatia.

Però una revista d'art per l'estil del que havien estat la *Revista nova*, el *Vell i Nou*, la ja esmentada *Gaseta de les Arts*; una revista com n'hi ha de múltiples en qualsevol lloc de l'estranger, no existeix.

Segons notícies de bona procedència, però, sembla que acabat l'estiu, la bibliografia catalana comptarà amb una publicació de la mena que faltava. Per l'octubre vinent, en efecte, apareixerà una revista d'art, sota el títol senzill d'*Art*, dedicada de preferència a l'art català contemporani.

D'un format gran, per l'estil del de *L'Amour de l'Art* o dels *Cahiers d'Art*, donarà preferència a la ilustració sobre el text, de manera que amb el temps constituirà un inventari força copiós de l'obra dels artistes catalans contemporanis. El projecte és que *Art* aparegui mensualment, tret d'agost i setembre, és a dir que en total n'apareixeran deu números anuals.

Això és el que se'n sap, per ara. No cal dir com desitgem que aquest projecte sigui una realitat pel temps fixat, i trobi l'acollida que es mereix una iniciativa d'aquesta mena.

Què és l'art alemany?

L'anomenada revolució alemanya, com la dita revolució feixista, vol estendre's a tots els dominis materials i espirituals, i així veiem com vol regir la vida intellectual, l'artística, les modes, etc.

El nou director del National Museum de Berlín, el Prof. Schardt, en pendre possessió de les seves funcions, ha cregut del cas definir què és l'art alemany.

Oposant l'art greco-llatí al germànic, defineix el primer com un art d'harmonia corporal; el segon seria, en canvi, l'expressió d'una aspiració metafísica que sobrepassa els cossos, seria irracional i extàtic. Conforme a aquesta definició — que simplifica massa i que, a més a més, com totes les teories racistes, vol identificar alemany i nòrdic —, Schardt es veu conduit a renegar de la majoria d'artistes alemanys. Dürer mateix, als seus ulls, és més italià que no pas alemany.

Per al nou director del Museu Nacional, el súmmum de l'art és l'escola expressionista i abstracta dels primers anys, que ell pretén relligar als dibuixos ornamentals de l'edat del bronze, a les escultures dels víkings i a l'orfebreria del començ de l'Edat mitjana, per a provar que l'art alemany és un art de formes abstractes allunyat de la imitació de la naturalesa.

Rosenberg, que no és solament un expert del nacional-socialisme en política exterior, sinó el president del «Kampfbund für Deutsche Kultur», també ha donat la seva conferència, amb la seva corresponent definició de l'art alemany. Igualment s'ha mostrat partidari de la fórmula expressionista, afegint que la nostra època és tràgica i guerrera, i per tant cal acabar d'un cop amb un classicisme passat de moda. Però, de totes maneres, el matís extàtic li sembla contrari a l'esperit senzill i seriós del nacional-socialisme. L'esdevenidor, segons Rosenberg, pertany a un gran estil heroic, com el dels monuments als morts que es troben en tants i tants pobles alemanys.

Si és així podem dir que l'art alemany ja està ben servit.

Bromes d'aquell noi

La darrera exposició de Salvador Dalí ha fet recordar a un comentarista una frase de Flaubert: «Mireu els catàlegs d'exposicions. Com més ratlles, més dolenta és la pintura.» (Cal recordar que Flaubert era enemic de la ilustració de les obres literàries, que es negà de totes passades a deixar-se ilustrar *Salammbô* i, considerant que l'explicació d'una forma artística per una altra era una monstruositat, va escriure en algun lloc: «No trobareu, entre tots els museus del món, un bon quadro que necessita un comentari.»)

Aquell acostament entre la frase de Flaubert i el catàleg de l'exposició Dalí és suggerit per aquests títol i subtítols d'una obra, que preferim no traduir: *Cannibalisme d'objets. Objets: verre de viande, avion de viande, cuillère de viande, montre de viande, tête de mort de viande.*

Aquest quadro pertany a la col·lecció del príncep J.-L. de Faucigny-Lucinge. Perquè el catàleg del sobrerealista té més d'un punt de comú amb el Bottin mundà. Així, *Gravita retrouve les ruines anthropomorphes* pertany a Robert de Saint-Jean, *Bureaucrate moyen atmosphérocéphale dans l'attitude de traire du lait d'une harpe crânienne* a la comtessa de Cuevas de Vera, *Naissance des désirs liquides* al comte Elie de Beaumont, etcètera, etc.

Després tot serà parlar de la revolució pel sobrerealisme.

Dibuixants i revistes

Potser no escau ara, que els nostres dibuixants han tornat a gaudir de l'èxit que l'any passat acollia llur primera exhibició col·lectiva, fer unes quantes consideracions més aviat elegíaques sobre el destí i la vida dels artistes catalans que conreen a casa nostra aquest aspecte, una mica menyspreat, de les arts plàstiques. Amb això de la Fira passa una mica com amb l'esclat espectacular i fugisser del Dia del Llibre. Aquell dia molts ciutadans es llencen a la recerca i captura del llibre de ganga, i aquella és l'única despesa d'ordre espiritual que fan fins al Dia del Llibre de l'any següent. Es un amor al llibre tan especial que espera a manifestar-se el dia que el llibre es llença al mig del carrer i fa l'ullet al vianant tot lluint l'esquer d'un descompte extraordinari. Em fa l'efecte que una cosa per l'estil deu passar amb els nostres col·leccionistes de dibuixos i amb llurs adquisicions durant la Fira. Quan aquesta s'ha acabat, els artistes pleguen llurs carteres i llur producció s'amaga púdicament fins a l'any que ve. Hi ha alguns casos, és clar, de dibuixants que produeixen constantment i que col·loquen amb tota facilitat llur producció. Però, d'uns quants anys ençà, cal dir que això esdevé, de més en més, l'excepció. Ultra els pintors, en els quals el dibuix és un exercici de destreitat o de preparació, els artistes ilustradors o els caricaturistes catalans veuen minvar cada dia llur camp d'acció i llur producció es fa més pobra i s'anulla.

«El Setciències», per Xavier Nogués

Als visitants ilusionats que seguien les sales del darrer Saló d'Humoristes aquella exhibició els va produir una trista impressió de penúria i migradesa. Qui hauria dit que a Barcelona, anys enrera, hi havia una colla de dibuixants, excellents artistes, que s'havien lliurat a la caricatura o a la ilustració? Qui hauria recordat sense una enyorívola melangia aquells temps brillants de *Papitu*, d'*Iberia*, la revista francòfila que sortia cap al 1916, o del més recent *Carnaval*, de vida efímera? La mateixa tradició dels setmanaris satírics de caràcter polític, aquelles pàgines enginyoses de *L'Esquella de la Torratxa*, de *Cu-cut*! i de *L'Estevet*, s'ha esvanit absolutament en les publicacions actuals. Només Castanys i Fontanals poden exercir llur agudesa damunt les pàgines d'*El Be Negre*, i *Apa*, aquest satirista impagable, si no fos per MIRADOR i *La Publicitat*, es veuria isolat del seu públic fidel que sempre ha admirat les seves caricatures meravelloses i implacables.

Jo estic convençut que la manca de revistes i setmanaris en els quals els dibuixants catalans puguin publicar llurs dibuixos i caricatures ha estat la causa fonamental del lamentable desinflament d'aquesta branca, que sempre havia estat tan esponerosa, de les nostres arts. Ja sé bé prou que els avenços extraordinaris del gravat i de la fotografia han anat desplaçant lentament de les publicacions els ilustradors. Però, tanmateix, arreu del món, en diaris i revistes, i particularment en els setmanaris satírics, literaris o de varietats, els dibuixants conserven un lloc insubstituïble.

Altrament, la gasiveria o la misèria de molts dels editors de publicacions catalanes fan que encomanin llurs dibuixos a artistes mediocres o novençans, quan no a *amateurs* que treballen per un amor a l'art que esdevé perjudicial per al mateix art. Això fa que Junceda, un dels artistes més importants de Catalunya, ilustrador i caricaturista comparable als millors del món, es vegi reduït a les pàgines d'*En Patufet*, que ell ilustra d'ençà de la fundació del popularíssim setmanari infantil. El mateix pot dir-se de Cornet, desviat, a més a més, del seu art per les altres ocupacions més productives que han anat abassegant el seu temps.

I què hauríem de dir dels ilustradors? Tenim un Josep Obiols, sempre renovellat i d'una inspiració deliciosa, un Xavier Nogués d'un humorisme tan català i tan personal que ha estat imitat per dotzenes de dibuixants sense poder-li mai arribar a copsar l'estil, un D'Ivori arcaïtzant i que compon els seus dibuixos amb una disciplina implacable. I hi ha un rengle de xicots joves i prometedors, un Ros, un Caseres, un Calzina, una pila d'altres noms remarcables que només es veuen i es recorden quan, amb motiu de la Fira del Dibuix, admirem llurs carpetes. El llibre ilustrat, que ací mateix té un públic fidel i una tradició important, ha estat abandonat totalment. Només de tant en tant una edició de luxe, com aquest recull de sonets de Carles Riba amb litografies de Domingo, anunciat de fa tant de temps i que promet ésser una obra que honori les nostres edicions, compensa aquest buit.

Davant de la darrera exposició de Marian Andreu, i admirant aquelles minucioses ilustracions que eren potser allò que donava la mesura de la seva traça formidable, jo pensava en les innombrables edicions franceses de llibres ilustrats, començant per les col·leccions populars del *Livre de Demain* o del *Livre Moderne Illustré* i acabant per les obres de gran luxe ilustrades per Vertès, Gús Bofa o Chas Laborde. Podríem nosaltres aspirar algun dia a tenir-ne l'equivalent, salvant les proporcions?

Els nostres dibuixants ilustradors no tenen pas unes perspectives gaire falagueres. Això fa més admirable encara llur amor a l'ofici i explica moltes defallences. I fa compendre perfectament les lamentacions d'un artista davant dels números admirables de presentació i fotografia del *D'Ací i D'Allà*, en els quals només hi ha *un dibuix*, el de la coberta, i encara aquest és d'un dibuixant estranger. Jo no crec que el fet de seguir l'exemple del *Vanity Fair* o de qualsevol altra de les grans revistes o *magazines* del món que saben alternar dibuixos amb fotografies trenqués el caràcter sumptuós de l'actual *D'Ací i D'Allà*. De passada, posat a trobar-li defectes, em sembla que no seria excessiu demanar a l'editor d'aquesta publicació i al seu director literari Carles Soldevila, l'elogi dels quals no cal pas fer ara, que posessin una mica d'atenció a la vida cultural, artística o simplement pública, de Catalunya, perquè tot fullejant el *magazine* és ben difícil, per no dir impossible, endevinar pel contingut que aquell quadern luxós és una revista editada a Barcelona, i no una publicació d'un punt qualsevol, ben llunyà, d'Europa, que per un atzar benèvol i inexplicable ha sortit impresa en català. I això, que és, ben mirat, una virtut, té en canvi l'inconvenient gens negligible de descaracteritzar completament el *magazine*.

RAFAEL TASIS I MARCÀ

MOBILIARI D'ART

BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 56. Telèfon 16285

BARCELONA

ENTRE DAMES MORALITZADORES

— I ara us llegiré els passatges que considero obscens.

(The New Yorker)

— No em trobo bé. Dec tenir una neurastènia provocada pel ritme agitat de la vida moderna.

(Punch, Londres)

(c) Ministerio de Cultura 2006

La presentació del tenor Vinyes

Unes dades que, minses i tot, completaran les referències dels primers temps del tenor Vinyes publicades suara pels diaris.

Vinyes s'acarà per primer cop amb el públic des de les taules del Liceu a les acabalies de la temporada de 1887-88 i en una funció a benefici del mestre Joan Goula. En la vetllada de què faig esment, memorable per l'artista, cantà aquest, no pas tot el

Vinyes en 1911, per Apa

Lohengrin, com s'ha donat a entendre, sinó els actes segon i quart. Feren costat al debutant les senyores Medea Borelli, Lisson Frandin, Clorinda Pini-Corsi i De Sanctis; els senyors Rereing, Deories, Antoine Vidal, Manuel Carbonell, Lluís Visconti, Jordani i Zanon. L'orquestra — no cal dir-ho —, fou dirigida pel beneficiat.

La primera sortida de Vinyes causà en el públic una impresió falaguera. Malgrat una emoció fondíssima que no esvaí en tota la nit, digué el novell tenor molt regularment la part no gaire extensa del segon acte i cantà el quart amb veu clara i dicció perfecta. El duo amb la tiple serví especialment a Vinyes per a palesar la seva preparació, bon xic més sòlida que l'acostumada per la majoria dels artistes novençans. Vinyes trobà en llurs companys un estol de collaboradors afectuosos i desinteressats. Medea Borelli, sobretot, es comportà amb el debutant, no diré com una mare amb un fill, car no estava la sopran ilustre en edat que li permetés de tenir un plançó en condicions d'intentar certa mena d'aventures; sí, com una germana de debò. En el nombre de persones que al començament de la carrera encoratjaren o protegiren Vinyes es comptava Evarist Arnús, el qual l'endemà de la presentació del tenor adreçà a Medea Borelli una carta d'agraiment, tant pel suport entusiasta prestat per ella al neòfit, com per la complaença amb què ajudà que la primera sortida d'aquest fos envoltada del decòrum i les garanties necessàries.

Al cap d'uns dies de la seva presentació al Liceu, prestà Vinyes el seu concurs a una funció donada al Principal a benefici d'un Asil dit de Nostra Dona del Sagrat Cor. En aquesta segona audició féu sentir Vinyes l'ària de *L'Africana*, que entonà amb una brillantor i una fermesa remarcables.

De Barcelona anà Vinyes a València, on es presentà amb *Lohengrin*. Fou aquesta de València la primera contracta seriosa acceptada per Vinyes, l'actuació del qual a la ciutat del Túria motivà una poesia de Teodor Llorente, la primera i la darrera estrofes de la qual deien:

Vestit amb armadura enlluernadora,
jove, galant, valent i triomfador,
solcant la mar, vingueres en bona hora
portat del cigne amb sa barqueta d'or.
. . . . . .
Ditxós artista! Quan al món encantes,
recorda't de ta estirpe celestial!
I sigues, sempre que entusiasta cantes,
el cavaller simbòlic del Sant Graal.

Amb motiu del traspàs de Vinyes han estat recordades les diverses activitats del cantant, que impulsà diverses obres de caient artístic o cultural. A allò que en aquest sentit ha estat manifestat he d'afegir que a l'any 1921 signà Vinyes amb altres personalitats destacades en el món de les arts i de les lletres un document demanant a l'Alcaldia la creació en la nostra ciutat d'un Museu del Teatre.

JOSEP ARTIS

— La directora de l'Institut de Bellesa?
— Jo mateixa, senyora.

The Majorca Sun
and
The Spanish Times
El més important setmanari anglès que es publica a Espanya. Llegit per tots els anglesos i americans
25 cèntims en tots els quioscos

NOTES DE RADIO

El X Saló de la T. S. F.

El X Saló de la T. S. F. tindrà lloc al Grand Palais de París, del 6 al 17 de setembre. Es organitzat sota el patronat del Sindicat professional de les indústries ràdioelèctriques. Encara més que l'any passat, contindrà participacions anexes d'altres aplicacions de la ràdio-tècnica, és a dir màquines parlants, material de cinematografia sonora, ràdio-visió. Sembla segur doncs que la xifra d'expositors del Saló de 1933 serà superior a la de 1932.

L'estació colonial belga

Les principals nacions europees han establert estacions emissores d'ona curta a fi de permetre la ràdio-difusió de programes especials destinats a llurs nacionals habitant els països d'ultramar. La darrera estació europea d'ones curtes d'aquesta mena és l'estació belga de Brusselles, que ha de transmetre sobre 30 metres de longitud d'ona. A Léopoldville, Congo belga, una estació relais permetrà de retransmetre els programes tramesos sobre ones curtíssimes i radiodifondre si cal programes locals.

La televisió a Anglaterra

Les emissions de televisió de la British Broadcasting Corporation que tenen lloc com és sabut des de fa alguns mesos, permeten a hores d'ara d'interessar gran nombre d'aficionats sensfilistes a la recepció d'imatges. Es força difícil de conèixer exactament el nombre dels aficionats a la televisió, perquè encara no s'ha fixat cap taxa especial per als receptors d'imatges, mentre que existeix des de fa temps per als receptors de música.

Hom ha donat la xifra de 15 a 20.000 aficionats anglesos a la recepció d'imatges per ràdio, xifra potser un xic massa optimista.

— Eduard, em sembla que exageres.
(*L'Illustré*, Berna)

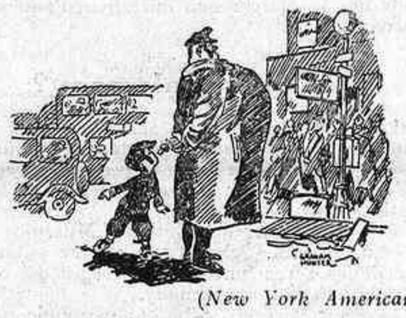

(*New York American*)

EL PLA DE LUCERNA

Noves longituds d'ona

1875	Brusow (Romania).
1796,4	Ràdio-París, Síria.
1714,3	Moscú I.
1639,3	Madrid L, Ankara, Kaunas, Rekiavik.
1570,7	Zeesen.
1500	Daventry.
1442,3	Minsk (U. R. S. S.).
1388,9	Motala.
1345,3	Huizen, Kharkov.
1304,3	Varsòvia, ona portuguesa.
1260,5	Kalindborg.
1224,5	Leningrad.
1175,8	Oslo.
1115	Lahti.
1107	Moscú II.
845	Rostov sobre el Don (U. R. S. S.) Finlàndia.
824,2	Smolensk.
765,3	Txecoslovàquia, Ostersund.
748,1	Moscú III, Ginebra.
725,5	Voronej, Boden.
696	Oulu.
578	Hamar, Innsbruck.
569,2	Ljublpana, Tampere, ona comuna finlandesa.
359,7	Wilno, Bolzano.
549,4	Budapest.
559,6	Beromunter.
531	Athlone, Palerm, Sicília.
522,6	Mülhacker.
514,6	Madona, Tunis.
506,7	Viena.
499,2	Sundwall, Atenes, Ràdio-Marroc.
481,8	Florència, Mourmansk.
483,9	Brusselles francès, El Caire.
476,9	Trondhjem, Lisboa, Skoplje.
470,2	Praga I.
463	Lió-la-Doua, Petrozavodsk.
455,9	Langenberg.
449,1	Nord Regional Jerusalem
443,1	Sottens.
437,3	Belgrad.
431,7	París-P. T. T.
426,1	Estocolm.
420,8	Roma.
415,5	Kiew.
410,4	Tallinn, Sevilla.
405,4	Munic.
400,5	Marsella-P. T. T., Viipuri (Finlàndia).
395,8	Kattowice.
391,1	Midland Regional.
386,6	Tolosa-P. T. T., Moscú-Stalin.
382,2	Leipzig.
377,4	Lwow, La Corunya.
373,1	Scottish Regional, Salònica.
368,6	Milà.
364,5	Ona romanesa.
360,6	Moscú IV.
356,7	Berlin.
352,9	Bergen, ona comuna noruega. Sofia, València.
349,2	Strasbourg, Simferopol.
345,6	Poznan, Marrakeix.
342,1	Londres Regional.
338,6	Graz.
335,2	Helzinki, França.
331,9	Hamburg, Marroc espanyol.
328,6	Limoges-P. T. T., Dnepropetrovsk.
325,4	Brno.
321,9	Brusselles flamand.
318,8	Alger, Goteborg.
315,8	Breslau.
312,8	Onda francesa.
309,9	Vinnitsa, Grenoble-P. T. T.
307,1	West Regional, Haifa.
304,3	Gènova, Torum o Cracòvia.
301,5	Hilversum.
298,8	Bratislava.
296,2	North National, Tchernigov.
293,5	Madrid II.
291	Heilsberg, onda portuguesa.
288,6	Rennes-P. T. T., Syrie, Leningrad II.
135,7	Scottish National, Bournemouth, Krasnodar.
283,3	Bari.
280,9	Tiraspol.
278,6	Bordeus-P. T. T.
276,2	Zagreb, Falun.
274	Venècia, Barcelona.
271,7	Nàpols, Kuldiga.
269,5	Kosice, Oran.
267,4	Belfast, Alexandria.
265,3	Horby.
263,2	Torí.
261,1	London National, West National, Turquia.
259,1	Moravska-Ostrava.
257,1	Monte Céneri.
255,1	Copenhague, Malta.
238,2	Niça-Còrsega-P. T. T., Kharkov II.
251	Francfort i ona comuna alemanya.
249,2	Praga II i ona comuna txecoslovaca.
247,3	Lille-P. T. T.
245,5	Trieste.
243,7	Gleiwitz i ona comuna alemanya.
241,9	Iugoslàvia.
240,2	Luxembourg.
238,5	San Sebastian, Riga, Roma II.
236,8	Ona comuna alemanya.
235,1	Ona comuna noruega i Varna (Bulgària).
233,5	Bèlgica, Grècia.
231,8	Linz i Salzburg.
230,2	Dantzig, Sombor (Iugoslàvia).
228,7	Ona comuna sueca.
227,1	Budapest II.
225,6	Onda comuna alemanya.
225,6	Ona comuna polonesa, Montpeller-P. T. T.
222,5	Ona comuna internacional, no sincronitzada, reservada a tretze estacions (Kœnigsberg, Dublin, etc.)
221,1	Ona comuna noruega i ona comuna italiana.
219,6	Cracòvia.
218,2	Ona comuna suïssa.
216,8	Varsòvia II, Albània.
215,4	França (Centre) i ona comuna francesa.
214	Ona comuna sueca, Bulgària.
212,6	Romania, ona comuna portuguesa.
211,3	Finlàndia i ona comuna iugoslava.
209,9	Ona comuna internacional no sincronitzada, reservada a nou estacions com Klagenfurt, Cork.
208,6	Ona comuna hongaresa (quatre estacions).
207,3	Ona comuna espanyola, Siauliai (Lituània).
206	Ona comuna francesa.
204,8	Ona comuna alemanya.
203,5	Ona comuna anglesa i Plymouth.
202,3	Ona comuna russa.
201,1	Ona comuna internacional.
200	Ona comuna internacional.

UN ACLARIMENT!...

¿Per què diem que l'estació subterrània de la Plaça de Catalunya (trens del Nord i Metro Transversal)

és el mitjà de publicitat més formidable que avui dia existeix al nostre país?

Feu comparances amb el sistema de més difusió emprat fins ara i donareu raó a la nostra asseveració.

MITJÀ	QUANTITAT DE PROBABLES LECTORS DELS VOSTRES ANUNCIS	PREU	DURACIO
Premsa Diària.	150,000 (com a màximum).	1,800 ptes. una pàgina	Un dia
Plaça de Catalunya (Estació subterrània) Trens del Nord i Transversal.	**3.000,000 (actualment).** (Dades oficials controlades pel Departament d'Estadística).	**600 ptes.** (dotze espais de gran tamany, un a cada estació).	**Al mes**

"Agencia General de Anuncios"

(Secció Metro Transversal)

BARCELONA: Pelai, 62, 4.t. - Telèf. 15300 — Carrer de Tarragona, 7, 2.on - MADRID

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA

(c) Ministerio de Cultura 2006